

bülten

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI İZMİR ŞUBESİ AYLIK YAYIN ORGANI

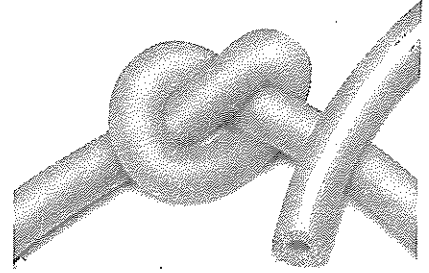
- ❑ HALUK SİLAYI
ANDIK.
- ❑ ÜCRETSİZ TRAFİK
EĞİTİMİ İLGİ
GÖRÜYOR.
- ❑ 1993 - 1994 ISO
9000 EĞİTİM
PROGRAMI
BAŞLADI.
- ❑ TURİZM NASIL
PATLAR? BODRUM
GÜNCESI
- ❑ TMMOB'UN KİT
RAPORU
- ❑ ASLAN BAŞER
KAFAOĞLU
MUSTAFA SÖNMEZ
HAYRİ KOZANOĞLU
ÖZELLEŞTİRME
İLE İLGİLİ
GÖRÜŞLER
- ❑ ŞUBEMİZİN 4 AYLIK
ÇALIŞMA DÖNEMİ
RAPORU
- ❑ FELSEFECİ MACİT
GÖKBERKİN
ARDINDAN

SAVAŞLARIN GÖLGESİNDE BARIŞI ARAMAK

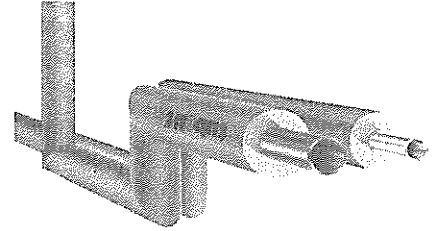

BORU VE YÜZEY ISI İZOLASYONUNDA (-45°C÷ +105°C) SAĞLIKLI ÇÖZÜM

EUROBATEX (Kauçuk Köpüğü Esaslı)

climaflex (Polietilen Esaslı)

Ø6mm ile Ø114 mm arasında muhtelif et kalınlığında boru izole ile 3-6-10-15 mm kalınlığında levha izole stoktan teslim

doğal ısı Ltd. Şti.

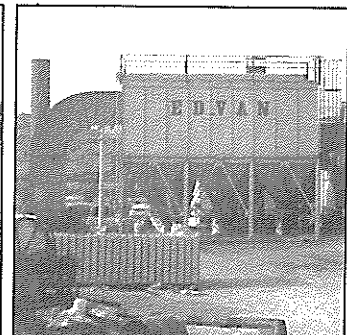
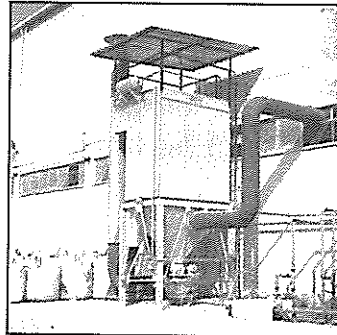
Ege Tic. İş Merkezi 1203/7 Sk. No:2/P Yenişehir - İZMİR
Tel: 584838 Fax: 334282

Tozlu Ortamınıza Tek Çözüm FİLTRE dir. "O DA BİZİM İŞİMİZDİR"

- HÜCRELİ SİSTEM JET FİLTRELER,
- HÜCRELİ SİSTEM MEKANİK FİLTRELER,
- KAMLI SİSTEM MEKANİK FİLTRELER,
- BACA GAZI FİLTRELERİ,
- AÇIK TİP TORBALI FİLTRELER,
- SIKLONLAR,
- MULTİSIKLONLAR,
- YAŞ SİSTEM TOZ TUTUCULAR.

HİZMET VERDİĞİMİZ SEKTÖRLERDEN BAZILARI

- Çimento, Seramik, Fayans ve tuğla fabrikaları
- Mobilya, Kereste, Sunta, Kalem, Kağıt ve Ambalaj fabrikaları
- Demir, Çelik ve Döküm fabrikaları
- Yem, Gıda Maddesi ve Un fabrikaları
- Tekstil ve İplik fabrikaları
- Kimyasal üretim yapan Mamül ve Hammadde fabrikaları
- Kömür, Maden ve Kireç ocakları
- Mühendislik, Tesisat ve taahhüt firmaları.

EDVAN

VANTİLATÖR SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

Merkez: 2829 Sok. No: 24 1. Sanayi Sitesi 35110 İZMİR Tel: (232) 433 78 33 - 457 37 05 Fax: (232) 433 78 28
İstanbul Büro: Perpa İş Merkezi Kat. 5 No: 249 Okmeydanı 80270 İSTANBUL Tel: (212) 222 13 23 Fax: (212) 222 13 24
Fabrika: Çıkrıkçı Köyü 10303 EDREMIT Tel: (266) 373 18 25 Fax: (266) 373 16 99

bülten

EYLÜL 1993
Yıl: 7 Sayı:52
MMO İzmir Şubesi Adına Sahibi
Ali GÜNGÖR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Fasih KUTLUAY

Genel Yayın Yönetmeni
Kazım UMDULAR

Yayın Koordinatörü
Asuman KAYIRICI

Bülten Yayın Komisyonu:
Ali Doğan COŞKUN
Oğuz İNCEOĞLU
Tansel TÜRKMEN
Nilgün BAYDAN
Nilgün ATALAY

Gönderilen yazıların yayınlanıp yayınlanmamasına, TMMOB Makina Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu karar verir. Yayımlanan yazılardaki sorumluluk yazarlarına, ilan ve reklamlardaki sorumluluk ilanı veren kişi ve/veya kuruluşa aittir

Bülten'e gönderilen çeviri yazıların kaynağı mutlaka belirtilir. Gönderilen yazılar, yazarlarına geri verilmez.

Dizgi ve Sayfa Düzeni:
AKAR TANITIM Tel: 441 69 47

Teknik Hazırlık ve Baskı:
Altındağ Matbaası Tel: 421 54 75

Yönetim Yeri:
Ali Çetinkaya Bulvarı No: 12/1
Alsancak/İZMİR
Tel: (232) 422 08 11-421 74 68
Fax: (232) 422 60 39

Baskı sayısı: 3600

1993 YILI REKLAM BEDELLERİ

Arka Kapak	3.000.000.-TL
İç Kapaklar	2.000.000.-TL
İç Sayfalar	
Tam Sayfa	1.500.000.-TL
1/2 Sayfa	800.000.-TL
1/4 Sayfa	400.000.-TL

Fiyatlara KDV eklenir

bülten'den

BARIŞ'I ANIMSAMAK, DUYUMSAMAK

Bölgesel etnik savaşların yaşandığı, toplumsal kavgaların tüm şiddetiyle sürüp gittiği bir dünyada 1 EYLÜL DÜNYA BARIŞ GÜNÜ'nü anımsamak zor olsa gerek. Anımsatmaksa anlamlı bulunmayabilir. Biz bütün bu gerçeklerin barışın anlamsızlığı değil tam tersi dünyamız ve ülkemiz için ne denli yaşamsal bir gereksinim olduğunu göstermesi açısından 1 Eylül Dünya Barış Günü'nü anımsamak, anımsamanın ötesinde duyumsamak istiyoruz. Böylece bir günde barışın insanın en temel gereksinimi olan ekmek, su, hava kadar önemli olduğunu bir kez daha vurgulamak istiyoruz.

Buradan hareketle bilimsel ve teknolojik gelişmelerin sınırları aşıp dünyamızı küreselleştirdiği, bunun paralelinde insanlığa sunulan ürün ve hizmetlerin baş döndürücü boyutlara ulaştığı günümüzde dün Irak'ta, bugün Bosna, Azerbaycan ve Somali'de etnik, dinsel ve toprak genişletme temelinde sürdürülen savaşları anlamsızlaşmıştır.

Benzer şekilde ülkemizin Güneydoğu Bölgesinde yaşanan etnik sorunun demokratik yöntemlerle ele alınıp çözümlenmemesi ve hala barış ortamının yaratılmaması ülkemizin çağdaş ve demokratik ülkeler düzeyindeki yerini almasında bir engel oluşturmaktadır.

Dünyamızın dört ikliminde yedi bucağında süren savaşların gölgesinde insanın bireysel mutluluğunu bütün insanların mutluluğunda arayan barış ve kardeşlik dolu bir dünya dileğiyle 1 Eylül Dünya Barış Günü'nü kutluyoruz.

KURUM VE KURALLARI YERİNDE GÖRMEK

Geçmiş bültenlerimizde "ülkemizde demokratikleşme sürecinin derinleştirilmesinde ve tüm kurum ve kuruluşların çağdaş demokratik ülkelerdeki benzerlerinde olduğu gibi "temiz toplum" anlayışıyla yeniden yapılandırılması isteminin kamuoyunda yükseldiğini özellikle 50. hükümetten bu yöndeki beklentilerin arttığını" vurgulamıştık. Ağustos ayı içerisinde İSKİ'de patlayan yolsuzluk ve rüşvet olayı kamuoyunun beklentilerinin haklılığını ve ivediliğini ortaya çıkarmıştır.

Bu tür olayların özellikle son 10 yılda toplumumuzda kanıksanarak "yemek, içmek, yürümek" gibi sıradan bir olaya dönüştürülmesinde ANAP dönemine ait bilinen 159 bilinmeyen sayısız yolsuzluk olaylarının büyük etkisi olmuştur.

Ancak bugüne dek savcılıkta bulunan bu döneme ait 159 dosyadan sadece 2'sinin sonuçlanmış olması da kanıksayışımızın ulaştığı boyutların bir başka göstergesini oluşturmaktadır.

İSKİ sürecinde basınının kendi rolünün ötesinde savcı ve yargıç rolünü üstlenmesi kurum ve kuruluşların işlevlerinin ülkemizde nasıl çetrefil bir hal aldığı göstermesi açısından ayrıca ilginçtir. Tüm bu gelişmeler sonrasında sizlerinde paylaştığına inandığımız "Kurum ve kuralların yerli yerine oturtulduğu, hukukun üstünlüğü ilkelerinin eksiksiz işletildiği, çağdaş demokratik ve temiz bir toplum" özlemimizi bir kez daha dile getirmek istiyoruz.

LİKOM Bilgilendirme toplantısı yapıldı

LİKOM Toplantısı ve Kokteyli Eğitim Merkezimizde yapıldı.

Şubemiz ve firma ortak çalışmalarından biri daha geçtiğimiz Ağustos ayında başarı ile gerçekleştirildi.

LİKOM Yazılım Hizmetleri ve Ticaret A.Ş.'nin yeni "üretim takibi ve maliyet muhasebesi" İNTROP-LUS Semineri Şubemiz Eğitim Merkezinde 19 Ağustos 1993'de yapıldı ve üyelerimiz tarafından ilgi gördü.

25 üyemizin katılımı ile verimli geçen ve neşeli bir kokteyl ile sona eren bilgilendirme toplantısı için LİKOM Halkla İlişkiler Müdürü İpek Betimer, gördükleri ilgiden memnun olduklarını ifade etti.

Tesisat Mühendisliği Bildirileri 2. baskısını yaptı

1993 Nisan ayında Şubemiz tarafından Odamız adına düzenlenen "Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresinde sunulan bildirileri içeren 800 sayfalık bildiriler kitabı taleplerin sürmesi üzerine ikinci baskısını yaptı.

Tesisat Mühendisliğindeki son gelişmeleri ve mevzuatla ilgili bilgileri içeren kitap Tesisat Mühendisliği yapan meslektaşlarımız ve firmalar tarafından aranan mesleki bir kaynak haline geldi.

Ülkemizin hemen her ilinden talep gören bu yayının yeni baskısının Şubemizden temin edilebileceğini duyururuz.

YENİ YAYINLARIMIZ

Şubemiz iki yeni kitabı daha yayınlara arasına katıyor. Bunlardan biri Fadil TULUĞ'un "TEKNİK RESİM VE PROJE OKUMA", diğeri ise Mustafa SABUNCU'nun "MEKANİZMA TEKNİĞİ" kitaplarıdır.

Baskı aşamasına gelen bu çalışmalar, ekim ayından itibaren şubemizden temin edilebilir.

Öte yandan Nisan 1993'de Odamız adına Şubemiz tarafından gerçekleştirilen 1. Tesisat Mühendisliği Kongresi'nin paneller kitabı da baskı aşamasına gelmiş bulunmaktadır.

Haluk SILAY Eğitim Bursu

Oda Genel Merkezimiz, 29 Ocak 1993'de elim bir trafik kazası sonucunda yitirdiğimiz Genel Sekreterimiz Suat Sezai GÜRÜ adına İzmir, Ankara, İstanbul ve Adana'da yılda birer öğrenciye eğitim bursu vermeyi kararlaştırmıştır.

Burslar, Makina, Endüstri, Uçak, Gemi ve İşletme Mühendisliği dallarında öğrenim gören öğrenciler arasından son sınıftan bir öğrenciye verilecektir. Bursların başvuruları kabul edilmeye başlandı. Geniş bilgiyi 6. sayfamızda bulabilirsiniz.

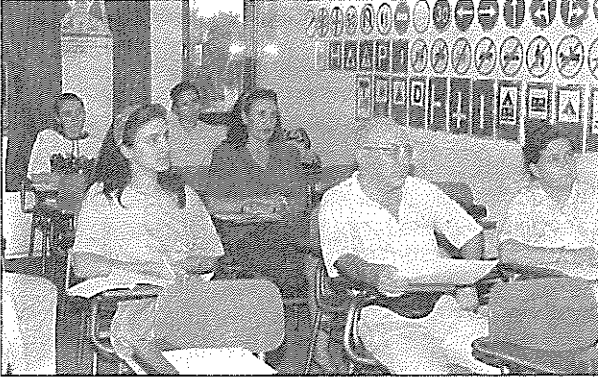
Şube Koordinasyon Kurulu Toplanıyor

Şubemiz Koordinasyon Kurulu 18 Eylül 1993'de saat 14.00'de toplanacaktır. Şube Eğitim Merkezimizde yapılacak toplantıda Mayıs-Ağustos 1993 dönemi 4 aylık Çalışma Raporunun değerlendirileceği toplantıda, ayrıca yeni 4 aylık çalışma programı da tartışılacaktır.

İlk kursiyerler eğitim programının çok yararlı olduğunu söylediler.

Şubemizden ücretsiz trafik eğitimi

✓ Şubemiz üyelerimize ve halka açık ücretsiz ve sürekli trafik eğitimi kursları düzenledi. Sürücü belgesi olan ya da olmayan herkesin yararlanabileceği kursun ilk dersi 23 Ağustos 1993 Pazartesi günü başladı.

Trafik kazalarının oluş nedenlerinde %80 ağırlıkla insan faktörünün rol oynadığı gözönüne alınacak olursa, insanın eğitimi, trafikte doğru davranış ve bilgi ile donatılmasının önemi kendiliğinden ortaya çıkıyor.

Şubemiz yönetimi ülkemizde yaşanan trafik sorununun korkutucu boyutlara ulaşması karşısında, tüm kurum ve kuruluşların dahası toplumun bu soruna sahip çıkması gerektiği inancını taşımaktadır. Bu nedenle, kendi olanaklarımızı seferber ederek, halka açık ücretsiz ve sürekli eğitim kursları düzenleme kararı alındı ve ilk başvurularla ilk ders periyodu 23 Ağustos 1993 günü başlatıldı.

Eğitim programı 3 ana bölümden oluşuyor. İlk bölümde genel trafik bilgi ve kuralları anlatılarak, bilgiler tazeleniyor. İkinci bölüm ilk yardım bilgi deneyimi kazandıran eğitimi içeriyor. Üçüncü bö-

Suna ve Celalettin Gerçek

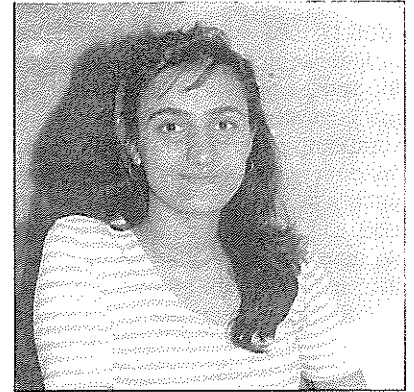
Ücretsiz trafik eğitimi kurslarına katılan Gerçek çifti, etkinliği düzenleyen şubemizi kutlayarak kursa katılma nedenlerini şöyle açıkladılar: "Bizim ehliyet aldığımız dönemlerde işin teorik kısmına pek önem verilmedi. Eğitimi de yoktu. Şimdi kendimizi daha yeterli hale getirmek için bu kurs bize büyük bir fırsat oldu. Duyar duymaz, hemen birlikte katılmaya karar verdik. Çok yerinde ve gerekli bir girişim. Keşke başka yerlerde de açılrsa ve çoğalsaydı."

lüm ise motor bilgilerini ve arızacılık konularını kapsıyor.

Çalışma şubemizin, odamız adına Kasım ayında düzenleyeceği TRAFİKTE GÜVENLİK ve ÇAĞDAŞ UYGULAMALAR SEMPOZYUMU ön çalışmaları sırasında gündeme geldi.

Trafik sorununa ilişkin sözel çözüm önerilerinin yanısıra pratik çözümler üretmenin de gerekli olduğu inancı ile başlatılan kampanya, ilgi ve katılım olduğu sürece Şubemizin Eğitim Merkezinde devam edecek.

İlk kurs periyodu 10 kişilik bir grupla başlatıldı. Yaşları 18 ile 60 arasında değişen bu grup, Şubemizin başlattığı bu etkinliğin son derece yararlı ve gerekli olduğunu ifade ettiler. Derslerden çok yararlandıklarını söyleyen kursiyerler, etkinliğin mutlaka devam etmesi gerektiğini belirttiler.

Hürriye Sapar

Genç kursiyerlerimizden Huriye Sapar ise, ücretsiz trafik eğitimi hakkında şunları söylüyor; "22 yaşındayım ve henüz ehliyetim yok. Ehliyet almayı düşünüyorum. Ancak, paralı bir kursa gitmeden önce buraya gelmeyi tercih ettim. Böylece öğrendiklerimin daha kalıcı ve sağlıklı olacağına inanıyorum."

Kalite Danışma Merkezi Yıllık Etkinlik Programı

Şubemiz ISO 9000 Kalite Danışma Merkezi, 1993-1994 dönemi çalışma ve seminer programını hazırladı.

Geçtiğimiz dönem İzmir'de ve Ankara'da sürekli seminer ve firma protokolleri çerçevesinde danışmanlık hizmetleri veren şubemiz Kalite Danışma Merkezi, yeni dönem için hazırladığı programı Eylül ayı içinde üyelerimize ve firmalara ulaştıracak.

Şubemiz, ayrıca verilecek eğitim programlarının bir broşürünü de önümüzdeki ay yayınlayarak meslektaşlarımızın bilgisine sunacak.

Eylül ve Ekim Seminerleri

Şube Eğitim ve Seminer Programı Eylül ayında başlıyor. İlk seminerimiz, "ISO 9000 Kalite Güvence Sistemi ve Dökümantasyon Semineri" olacak. 27 Eylül - 1 Ekim 1993 ve 4 - 15 Ekim 1993 tarihlerinde yapılacak bu seminerin yanısıra 18 - 20 Ekim 1993 tarihlerinde "Toplam Kalite Yönetimi Semineri" gerçekleştirilecek. Ayrıntılı bilgiyi seminer sayfamızda bulabilirsiniz.

"O"nu aramızdan ayıran "Trafik Terörü" hala yollarda!

Haluk Silay'ı andık

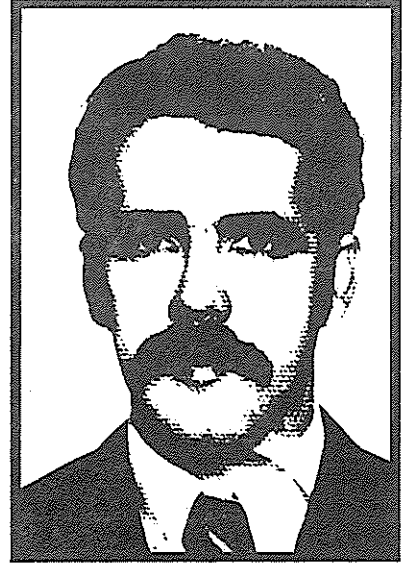
● 3 Eylül 1987'de geçirdiği bir trafik kazası sonucu yaşamını yitiren, şubemizin 1986-1988 dönemi Yönetim Kurulu Başkanı Haluk SİLAY'ı, ölümünün 6. yıldönümünde özlemle andık.

Ankara'da TMMOB yönetim Kurulu Toplantısından dönerken trafik terörünün kurbanı olan değerli meslektaşımız, çalışma arkadaşımız, güzel insanımız Haluk SİLAY'ı mezarı başında anarken, O'nu kaybedişimizin acısı, trafik vahşetinin her geçen gün artışına tanıklık ettiğimiz bu günlerde daha bir derinden hissettirdi kendini.

Güler yüzünü, çalışkanlığını, dü-

rüstlüğüünü ve insan sevgisini beleklerimizde canlı birer anı olarak bırakan SİLAY'ın ölümü kaçınılmaz bir yazgı değildir. Bunun bilincinde olarak ve trafik terörüne karşı yapılması gerekenleri bir türlü yapmayan binlerce "etkili ve yetkil"nin dikkatini bir kez daha çekmek için Odamız adına Kasım ayında bir sempozyum düzenlemekteyiz.

"Trafikte Güvenlik ve Çağdaş

"Seni unutmayacağız"

Uygulamalar" konulu bu sempozyumda, trafik bir kez daha tartışılın ve çözüme giden yolda geciken adımlar atılmaya başlansın istiyoruz.

Halık SİLAY'lar, Suat Sezai GÜRÜ'ler ve daha nice güzel insan zamansızca aramızdan ayrılıp gitmesinler. Sevgilerini anılarımızda değil capcanlı dopdolu bir yaşamda yaşamak istiyoruz.

Haluk SİLAY'ı Anma Programı

3 Eylül 1993'de Şubemiz tarafından düzenlenen anma programı sabah 10.00'da Silay'ın mezarını ziyaretle başladı. Üyelerimizin, Oda ve Şube Yönetim Kurulu Başkan ve Üyelerinin katıldığı ziyaretin ardından, saat 10.45'de TMMOB Haluk SİLAY Ormanına fidan dikildi.

Aynı gün İzmir Tabip Odası konferans salonunda TMMOB Genel Sekreteri Alparslan ERTÜRK'ün yönetici olarak katıldığı "Günümüz Türkiye'sinde Bilim ve Teknoloji Politikaları" konulu panel yapıldı.

Konuşmacı olarak, Murat ÖNDER, Metin DURGUT, Yusuf IŞIK ve Mehmet ALTAN'ın katıldığı panelin ayrıntılı yazısını Ekim 1993 Bülten sayımızda bulabilirsiniz.

TMMOB
Makina Mühendisleri Odası

SUAT SEZAI GÜRÜ
MÜHENDİSLİK EĞİTİM BURSU

HALUK SİLAY ADINA

- ⇒ Makina
- ⇒ Endüstri
- ⇒ Uçak
- ⇒ Gemi İnşa
- ⇒ İşletme Mühendisliği

dallarında öğrenim gören son sınıf öğrencileri arasından bir öğrenciye aylık burs verilecektir.

Başvuru Adresi :

MMO İzmir Şubesi, Aliçetinkaya Bulvarı, No : 12 Yunus Apt. K.1, D.1
Alsancak / İZMİR

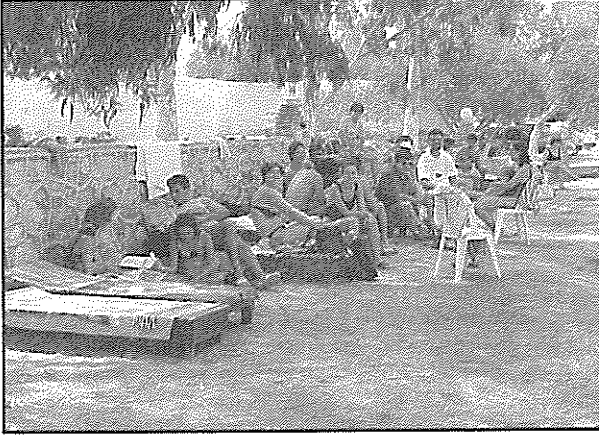
adresine yazılı olarak başvurulacaktır.

Aranılan Koşullar :

- Son sınıf öğrencisi olduğunu belgelemek,
- Son sınıfa gelinceye kadar sınıfta kalmadığını belgelemek,
- Noter onaylı nüfus cüzdanı örneği.

AYRINTILI BİLGİ İÇİN BÖLÜME BAŞVURUNUZ

Turizmin nasıl patladığına küçük bir örnek Bodrum Güncesi

Geziye katılan üyelerimizde tatile çıkmanın heyecanını ve geçip gidecek olan bir yazın son günlerini; yaşamın sıkıntılarından ve sorunlarından uzak deniz ve yeşilin kaynaştığı yer olan Pina yarım adasında yaşama isteğini gözlemliyoruz. Gece yolculuğu nedeniyle geçtiğimiz yerleri görmesekte, Bafa Gölünün güzelliğini, yeşilin tonlarını kafamızda canlandırmaya çalışıyor, biraz daha tatil havasına giriyoruz.

ARDI ARKASI KESİLMEYEN SORUNLARA MERHABA?...

27 Ağustos 1993 Camu akşam 20.30'da başlayan yolculuğumuz 23.50'de Pina Yarım Adasında son buluyor. Daha önce Pina Tatil Köyü İşletme Müdürü ile yapılan görüşme üzerine üyelerimize sunulacak olan aparativ türü yemek beklentimiz yerine bize peynir, zeytin sunulması ve mutfak personelinin "Hepiniz mi aç geldiniz?" gibi kaba yaklaşımını biraz şaşkınlık biraz da öfkeyle karşılıyoruz. Ama yine de tatil heyecanını yitirmeye çalışıyoruz.

Bir ay öncesinden rezervasyon yapılmasına ve üç hafta öncesinden kaporanın yatırılmasına rağmen 23 üyemize oda bulunamaması şaşkınlığımızı daha da artırıyor. Ya düşünmek bile istemediğimiz çifte rezervasyon ya da Pina işleticilerinin söylediği gibi Fransız turistleri götürecek olan uçağın rötat yapması gerekçesini yapıyoruz. Yol yorgunluğu bazı odaların kötü olmasını

unutturuyor. Pina işletmecilerinin "Yarın sabah Fransız turistler geliyor bu durum için sizden özür diliyoruz, isterseniz bu gece sizi Güvercinlik Dede otelde yatıralım sabah sizi buraya yerleştiririz" teklifini gecenin bir buçuğunda seçeneksizlik içerisinde biraz da serzenişle kabul etmek zorunda kalıyoruz. Ertesi gün 23 kişilik bir grup halinde Dede Otelde bir yere yerleşememenin verdiği sıkıntı ile Pinadan gelecek haberi bekliyoruz. Deniz, güneş ve doğa çok güzel ve biz bu güzellikleri yaşamadan yalnızca seyrediyoruz. Öğle yemeğinin ardından daha fazla beklemeden Pina'ya hareket ediyoruz. Pina'ya geldiğimizde Fransızların hala ayrılmadıklarını ve tekneyle tura gittiklerini öğreniyoruz. Bu durum moralimizi daha da bozuyor ve Türk turizminde meydana gelen patlamanın nasıl birşey olduğunu öğreniyoruz. Yalan üzerine kurulmuş

bir işletme anlayışı, kötü odalar, kötü hizmet, kaba davranışlar ve çifte rezervasyon ile Türk turizmatik anlayışının ne yönde patladığını görüyoruz.

Gurubumuzun 23 kişisini bir gün sonra saat 21.30'da ancak odalarına yerleştiriyoruz. Ertesi gün yaşanan kahvaltı sorunu bütün bu çektiklerimiz üzerine tuz biber oluyor. Pina tatili üyelerimizin 25 yada 30 kişilik bir kısmı için Pina çilehanesine dönüyor. 111 kişi olan grubumuz, odaların kötülüğünden şikayet eden ve kahvaltı problemi yaşayan üyelerimizin Pina'dan ayrılması ile 104'e düşüyor. Ardı arkası kesilmeyen sorunlara bir de bizi Bodrum'a geziye götürecek olan otobüsün arazılanması ekleniyor. Bütün bu sorunları yaşarken diğer taraftan geziye katılan üyelerimizin büyük bir kısmının ufak tefek ama bizce önemli olan sorunları çok fazla dikkate almadan eğlenmeleri yine bütün bu sorunları yaşayan birçok üyemizin bizlere destek olması ve bu sorunları anlayışla karşılaması üzüntümüzü biraz olsun hafifletiyor. Sonuç olarak dört yıldır geleneksel olarak düzenlediğimiz Pina gezimizin ve Pina Yarım Adası gibi bir yerin böylesi bir anlayışla işletilmesi sonucu bu duruma getirilmesini Türk turizmciliği adına üzüntüyle karşılıyoruz. Ayrıca Pina Tatil Köyü işletmecilerine gerekli cevabın verdiğini bu geziye sorunları yaşayan-paylaşan üyelerimize duyurmak istiyoruz.

Üyelerimize indirimli çocuk bakımı

Karşıyaka'da kurulan Uçurtma Çocuk Evi'nin hizmetlerinden üyelerimiz %10 indirimle yararlanabilecekler.

Tam gün, yarım gün, saatlik, günlük ve gece çocuk bakım programları bulunan okulun ayrıca etüd sınıfı da öğrenci kabul ediyor. İlgilenen üyelerimiz geniş bilgiyi "69 15 05" numaralı telefondan Dilek Özdalı veya Feyza Soley'den alabilirler.

Kapitalist sistemde yeni sağ politikaların yükselişi, KİT'ler ve özelleştirme

● TMMOB "KİT'ler ve Özelleştirme" konusunda bir rapor hazırladı. raporda özelleştirmenin yeni sağ politikalar ve uluslararası yeni iş bölümünün etkileri ile ideolojik olarak gündeme getirildiği açıklandı.

● Raporda, özelleştirmenin yatırımları olumsuz yönde etkileyeceği, bölgeler arası dengesizliği artıracığı, sendikasılaşmayı hızlandıracağı ve önemli ölçüde vergi kayıplarına yol açacağına dikkat çekildi.

● TMMOB'nin 23-24 Temmuz 1993'de düzenlediği "KİTLER ve ÖZELLEŞTİRME SEMPOZYUMU"nun ilk bölümünü Ağustos Bülten sayımızda yayınlamıştık.

Bu sayımızda ise sempozyumun 2. bölümünde sunulan TMMOB KİT Raporunun özetini, Aslan Başer Kafaoglu, Mustafa Sönmez ve Hayri Kozaoglu'nun konuşmaları ile bir mektup yayınlıyoruz.

II. Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda kapitalist sistemde gözlenen ekonomik istikrar ve büyüme trendinin, 1960'lardan sonra yerini durgunluğa bıraktığını biliyoruz. Dünyadaki ekonomik kriz, 1974 petrol şokuyla büyük bir yoğunluğa ulaşmış, yapısal nitelik kazanan sorunların aşılması için yeni politikaların belirlenmesi ve uygulanması bir zorunluluk olmuştur. İşte böyle bir ortamda, uygulanan Keynesci politikaları eleştiren yeni sağ büyük bir атаğa geçmiş, önemli bir taraftar ve uygulama şansı bulmuştur.

Yeni sağın yapısal sorunların aşılması için önerdiği başlıca ekonomi politikaları, devletin ekonomiye müdahalesinin azaltılması, ekonomideki payının küçültülmesi ve bunları sağlamak için özelleştirme yapılması olmuştur.

Özellikle ABD ve İngiltere'de güçlenen yeni sağ, zamanla bütün dünyada etkili olmuştur. Düşünce açısından ulaştığı bu yaygınlığa karşın uygulama açısından Avrupa'da pek başarılı olamamıştır. İngiltere dışında yaygın olarak uygulanamamıştır.

Yeni sağın ekonomi politikaları az gelişmiş ülkelere ve bu arada Türkiye'ye IMF ve Dünya Bankası aracılığıyla istikrar ya da yeniden uyum programları biçiminde dikte edilmiştir. İlkeleri ve uygulama biçimleri IMF ve Dünya Bankası uzmanlarıınca belirlenen bu programlar, toplumun tüm kesimlerince tartışılmadan ve toplumsal bir uzlaşmaya dayanmadan hükümetlerce uygulamaya konulmuşlardır.

Yeni Sağın Tezleri Nelerdir? Bu Tezler Gerçeği Yansıtıyorlar mı?

- Liberal devlet, ekonomiye en az müdahale eden devlettir.

Bu tez gerçeği yansıtılmamaktadır. Bugün kapitalist sistemin düzenlenmesinde temel araç ve anahtar devlet müdahaleciliği ve kamu kesimi olmaktadır. Sermaye kesimleri devlet müdahalesine karşı olduklarını belirtirken bu müdahaleyi de arkalarına almaktadırlar. Sermayenin uluslararasılaştığı günümüz koşullarında, dünya ekonomisinde çokuluslu şirketlerin ağırlığı ve devlet müdahalelerinin varlığı bilinen gerçeklerdir. Örneğin, dünyanın en büyük 500 işletmesinin finansmanına ulusal devletler katılmaktadırlar. Söz konusu 500 işletmede kamunun payı İngiltere için %13, Almanya için %17, Fransa için %24, Türkiye için %33, İsveç için %36, İtalya ve İspanya için %66'dır. Brezilya, Hindistan ve Güney Kore gibi ülkelerde de büyük işletmelerin kamusal sermayeye sahip

olduklarını biliyoruz.

Bu anlamda kapitalist sistemde devletin ekonomiye müdahalesi, özel kesime desteği ve sermaye birikimine katkısı oldukça önemli düzeydedir.

"- KİT'ler karlı olmayan kuruluşlardır. Bunların karlı hale getirilmelerinin en akılcı yolu özelleştirilmeleridir."

KİT'ler ve özelleştirme için ileri sürülen bu tez sağlam verilere dayanmamaktadır. Bir işletmede asıl sorun karlılık değil verimlilik, yarattığı katma değerdir. Türkiye'de 1963-1988 yılları arasında KİT'lerdeki toplam verimlilik, genelde özel sektör kuruluşlarından daha yüksektir. Yine İngiltere'de özelleştirilen birçok işletmede verimliliğin düştüğü bilinen bir gerçektir.

Bu anlamda özelleştirme ile verimlilik arasında ilişki kurmak son derece yanıltıcıdır. Gerçekte karlılık ve verimlilik kavramlarının özelleştirme uygulamalarında bir propaganda unsuru olarak kullanıldığını söyleyebiliriz. Diğer yandan verimliliğin artırılmasında özelleştirme çözümü ise özelleştirme uygulamalarına verimsiz KİT'lerden başlanması en uygun yol olmalı idi. Oysa uygulamada bu durumun tam tersiyle, bütün dünyada özelleştirmeye karlı ve verimli KİT'lerden başlanmasıyla karşılaşılıyor. Bu gözlemler özelleştirmenin karlılığı ve verimliliği artırma amacından çok ideolojik bir amaçla yapıldığını ortaya koymaktadır. Gerçek amaç uluslararası yeni işbölümüne uygun olarak kaynak dağıtımının sağlanmasıdır. Artık KİT'ler yoluyla özel sektöre kaynak aktarımından, kaynakların özel sektöre devri aşamasına gelinmiştir. Kuşkusuz bu uygulamanın gerçekleştirilebilmesi için yoğun bir ideolojik kampanyayla birlikte demokratik hakların, sendikalar haklarının geriletilmesi, sendikasılaşma için çaba gösterilmesi gerekmektedir.

Bu durumda ücretlerin düşmesi nedeniyle yoksullaşan düşük gelir grupları, aynı zamanda sağlık, eğitim gibi hizmetlere yönelik hacramatların kısılması sonucu yetersiz ve niteliksiz kamusal hizmetlerle yetinmek durumunda kalmaktadırlar.

Özette yeni sağ politikalar gerçekte sosyal devleti ortadan kaldırmayı amaç edinmişlerdir.

"- KİT'lerin özelleştirilmesiyle bütçeye getirdikleri yükler ortadan kalkacaktır."

Daha önce de değinildiği gibi özelleştirme uygulamalarına bütün dünyada önce karlı, verimli olan KİT'lerden, yani bütçelere katkı sağlayan KİT'lerden başlanmıştır. Dolayısıyla zarar eden KİT'lerin bütçeye getirdikleri yükleri azaltma karlı KİT'lerin satılmasıyla KİT'lerin bütçe üzerindeki yükleri azalmak yerine artacaktır.

"- KİT'lerin özelleştirilmesi sermayenin tabana yayılmasına, daha eşitlikçi bir düzenin oluşmasına neden olacaktır."

Bugün KİT'ler kamu mülkiyetindeki konularıyla zaten kolektif mülkiyeti, yani sermayenin tabana yayılmasının en ileri biçimini ifade ediyorlar. Hiçbir özelleştirme uygulamasının mülkiyeti KİT'ler kadar tabana yayma şansı yoktur.

İleri sürülen bu tezin gerçekleşmesi için sermaye piyasalarına, borsalara önemli işlevler verilmekte. Ancak bu yaklaşımda borsaların rolleri ve işlevleri hem abartılmakta, hem de çarpıtılmaktadır. Bilindiği gibi borsalar sermayenin tabana yayılmasından çok birikimlerin borsa aracılığıyla yoğunlaşmasına, büyük sermayenin hizmetine sunulmasına, sermayenin yeniden yapılanmasına hizmet etmektedirler.

KİT'lerin satılmasındaki gerçek amaç, bugüne kadar gözlenen uygulamalardan da anlaşılacağı gibi kamu açıklarının azaltılması ve kamu mülkiyetinin özel mülkiyete devredilmesidir.

Kamu Kesimi ve KİT'lerin Ekonomideki Yeri

Gelişmiş kapitalist ülkelerde kamu harcamalarının milli gelire oranı %50 dolayındadır. Bu oran İsveç, Belçika, Hollanda, İtalya, Danimarka gibi ülkelerde %56 ile %63,3 arasında değişmektedir. Almanya, Kanada, İngiltere, Fransa gibi ülkelerde %44,2 ile %49,3 arasında, ABD'de %35,1 oranındadır. Türkiye'de ise bu oran %21,6'dır. Görüldüğü gibi Türkiye'de kamu ekonomisinin büyüklüğü gelişmiş kapitalist ülkelerdekine yarısı kadardır.

Diğer yandan kapitalist sistemin varlığını sürdürebilmesi ve ekonomik bunalımları atlatabilmesi için kapitalist devletin giderek müdahalelerini artırması yanında, bu devletin tarafsız düzenleyici bir devlet olmadığı, birikim açısından ortaya çıkan bunalımları tekeller lehine çözerek, yeni ekonomik güç dengelerine uyum sağladığı ve bunları gerçekleştirdiği bilinmektedir.

Bu sistemde devlet, mal ve hizmet üretimi esas olarak piyasaya sipariş vererek gerçekleştirmektedir. Ancak kaynakların nasıl dağıtılacağı, hangi sektörlerin teşvik edileceğini belirlemek açısından, ulusal üretimi ve tüketimi denetim altına alabilecek boyutlara erişmiştir.

Kamunun doğrudan üretici faaliyetleri de, ülkelere göre farklılıklar sunmaktadır. Bunlar daha çok ekonomik alanda, ticari kurallara göre faaliyet gösteren, özerk bütçeli Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) eliyle yürütülmektedir.

KİT'lerin Ortaya Çıkışı

Ülkemizde KİT'ler 1933 yılından itibaren liberal ekonomi politikasının yerini devletçilik politikasının almasıyla bir sistem olarak kurulmaya başlanmıştır. KİT'lerin ortaya çıkması ve giderek ekonomide önemli bir ağırlığa sahip olmasının nedenleri şunlardır:

Özel sermayenin yetersizliği, dışa dönük ekonominin yetersizliği, sosyo-ekonomik ortamın üretimden çok ticaret ve spekülasyonu özendirici durumda olması, özel sermayenin yerine getiremeyeceği büyük kaynak gerektiren projelerin oluşturulma zorunluluğu, teknolojik düzey ve örgütsel yetersizliklerdir. Sayılan nedenlerden de anlaşılacağı gibi, Türkiye'de "devletçiliğin" gündeme gelmesi ideolojik nedenlere dayanmayıp zorunluluktan kaynaklanmıştır.

Ülkemizde sanayinin ve ekonominin alt yapısının oluşmasında, bölgelerarası dengesizliklerin giderilmesinde KİT'lerin katkısı büyüktür. Diğer taraftan özel sermaye birikiminin kaynağı da devletçe sağlanan olanaklardır.

Türkiye KİT'lerinin Ekonomiye Etkileri

KİT'lerin ekonomi üzerindeki etkileri 4 açıdan incelenebilir, bunlar:

1. KİT Yatırımları:

KİT'lerin 1. Plan döneminde toplam yatırımlardaki %18,2 olan payı giderek artmış 5. Plan döneminde %37'ye yükselmiştir. KİT yatırımlarının önemli kısmı geçmişte olduğu gibi ileriye doğru etkileri de fazla olan ve öteki alanlarda bağımlılık derecesi yüksek olan imalat sanayi ile alt yapı faaliyetleri niteliğindeki enerji sektöründe yoğunlaşmıştır.

2. KİT'lerin Toplam Üretim İçindeki Yeri:

Ürettikleri malların önemli bir bölümü yurtiçi tüketiminin tümünü ya da büyük bir kısmını

karşılaman KİT'ler, ülkemiz açısından vazgeçilmez kuruluşlar durumundadır.

Kamu girişimleri ekonominin hemen her dalında ortaya çıkmış, özellikle temel mal ve hizmet üretiminde KİT'ler ağırlıklarını sürekli olarak korumuşlardır. KİT'ler bazı mallarda Türkiye üretiminin %90 ile 100'ünü (Taşkömürü, Blister Bakır, Demiryolu Taşımacılığı, Kökür, Linyit, Tütün, Çay, Elektrik Enerjisi, Petrokimya Ürünleri gibi), bazı mallarda %50'den çoğunu üretmektedirler (Ham petrol, Demir Cevheri, Şeker, Çelik Külçe, vb.). KİT'ler Krom, Pamuklu-Yünlü Dokuma, Kimyasal Gübre ve Çimento gibi malların ise %36 ile 50'sini üretmektedirler.

3. KİT'lerin Yarattıkları Katma Değerler:

Bunlar ödedikleri maaş ve ücretler, faiz ve komisyonlar, kiralar, sigortalar, dolaylı vergiler, ayırdıkları amortismanlar ve elde ettikleri vergiden önceki kar toplamı olarak ölçülmektedir. KİT'lerin yarattıkları katma değer itibarıyla GSMH içindeki payları 1973 yılında %6,9 iken 1979'da %11-12'ye yükselmiş, 1980'de %10 oranında kalmıştır.

KİT'lerin GSMH içindeki payının gerçekte olduğundan biraz daha düşük görünmesinin nedeni KİT fiyatlarının siyasal kararlarla belirlenmesidir.

4. KİT'lerin İstihdam İçindeki Yeri:

KİT'lerin toplam istihdam içindeki payı 2. Plan döneminden itibaren giderek artmış

gerçekleştirmişlerdir.

KİT'lerin yatırımlarının yıllık programlara alınmasında izlenen yöntem, kuruluşça hazırlanan ve DPT'ye verilen ön projeler üzerinde DPT'nin makro ekonomik açıdan bir değerlendirme yaparak karara bağlaması biçimindedir. Böylece programa alınan bir projenin finansman gereksinimi Maliye Bakanlığı ve Devlet Yatırım Bankası'nca birlikte karşılanmaktadır. Ancak, projenin ayrıntılı ve kesin yapılabilirlik incelemelerine dayanmaksızın programa alınmaları ve DPT, Eximbank'ın çalışmaları arasında işbirliği, eşgüdüm eksikliği, iç ve dış finansmanın zamanında ve öngörülen miktarlarda sağlanamaması gibi nedenlerle yatırımlar zamanında tamamlanamamaktadır. Bu durum, yatırım maliyetlerinin ilk tahminlere göre büyük artışlar göstermesine neden olmaktadır.

Finansman Sorunları:

KİT'lerin hemen hemen tümünde sermaye, iş hacimlerindeki büyüme ve değişen ekonomik koşullar karşısında yetersiz kalmıştır. Sermaye yetersizliğinin yanısıra, uzun yıllar karlı çalışmayan KİT'lerin üzerine büyük yatırım görevleri verilmiş, bu durum kuruluşların özellikle hazineden karşılanmasına gereken finansman gereksinimlerini artırmıştır.

Fonların yetersizliği bir yandan yatırımların gecikmesine neden olurken, bir yandan da günlük işlemler için kullanılması gereken işletme sermayelerinin yatırıma yöneftilmeleri sonu-

Onları "sosyal devlet anlayışı" olmayan bir Türkiye mi bekliyor?

olup, 1968'de KİT'lerin istihdam içindeki payı %2,9 iken 1980'de %10'a çıkmış, 1986 ise %5'e düşmüştür.

Sonuç olarak, bu veriler, KİT'lerin milli gelir, istihdam, üretim ve yatırım açısından ülkemizde önemli bir yeri olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu kuruluşların genel fiyat istikrarını oruma, bölgelerarası gelişmeyi toplumsal gelişmeyle birlikte yürütmeye olan katkıları gözönüne alındığında, Türkiye'nin sanayi ve kalkınma çabasındaki önemli payları ortaya çıkmaktadır.

Türkiye KİT'lerinin Sorunları

Ülkemizde benimsenen ekonomik yapı içinde devletin ekonomik faaliyetlere doğrudan karışma aracı olan KİT'ler bugün çeşitli sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır.

KİT'lerin Yatırım Sorunları:

KİT'ler planlı dönemde kendilerinden beklenen öncülük görevini yerine getirmek çabalarını sürdürmüşler ve çoğu kez finansman olanaklarını da zorlayarak büyük yatırımlar

cu işletme çalışmaları da aksamıştır. Kaynak yetersizliği nedeniyle borç kullanımına gidilmesi, faiz yüklerini sürekli artırmış, bu durum üretim ve yatırım maliyetinin, dolayısıyla zararların daha da artmasına neden olmuştur. Bugün KİT'lerin faiz ödemeleri ve kambiyo zararları, faaliyet dışı toplam giderlerinin %80'ini oluşturmaktadır.

1980'den sonra benimsenen politikayla, bu kuruluşların ürettikleri mal ve hizmetlere %100 gibi yüksek oranlarda yapılan zamlar, daha önceki yıllarda düşük fiyatlara göre kurulmuş ekonomik, sosyal ve politik dengeleri olumsuz yönde etkilemiş ve enflasyonun durdurulamamasında da önemli bir etken olmuştur.

3. KİT'lerin İşletmecilik Sorunları:

KİT'lerin üretim çalışmaları genellikle gerçekte bir üretim planlamasına dayandırılmamakta, kapasite, üretim hedefleri ve fiili üretim ile pazarlama olanakları arasında uyum sağlanamamaktadır.

Kuruluş yerleri, kapasite ve teknoloji se-

çimlerinde yapılan hatalar bu kuruluşların çoğunun hammaddede, enerji ve teknik personel sağlama konularında sürekli güçlüklerle karşılaşmalarına neden olmaktadır.

IMF ve Dünya Bankası kökenli "dış açılma" adı verilen politikalar Türkiye ekonomisini geriletmiştir. Dünyadaki bilimsel teknolojik gelişmelerin uzağındaki bu politikalar terk edilerek, kaynakların rant olarak dağıtılmasını önleyecek, mali ve parasal dengeleri de gözetecek yeni teknolojilere yönelmek zorunluluk olmuştur. Bu anlamda araştırma-geliştirmeye ayrılan kaynakların GSMH'ya oranı incelendiği ABD'de %2.8, Almanya'da %2.8, İngiltere'de %2.7, Fransa'da %2.3, Yugoslavya'da %0.8, İspanya'da %0.5, Türkiye'de %0.2 olduğu görülmektedir.

Sanayileşmeyi hızlandıracak politikaların temeli planlı gelişmedir. Bunun içinde teknoloji üretilmesi, eğitim sisteminin bilim ve teknoloji üretir yapıya dönüştürülmesi yanında, sürekli bir değişim içinde olan teknolojinin izlenmesi araştırmacılarla birlikte çeşitli yatırım ve üretim kararları veren yöneticilerle izlenmesi gerekmektedir. Bu çalışmalar diğer işletme etkinliklerinden ayrı bir işlev olarak örgütlü ve sistematik biçimde yapılmalıdır.

KİT'lerin Yönetim Sorunları:

Hükümetlerin KİT'leri politik denetimle ve yönlendirmeleri, üretim hedefleri vererek, bunların ekonomik program hedeflerine katkıda bulun-

Özelleştirme, geniş anlamda, devletin dolaysız ekonomik girişimciliğini olduğu kadar tüm hizmet üretimi ve birimlerini de kapsayacak biçimde kamu mülkiyetinden ve/veya yönetiminden kısmen yada tümüyle özel sermayeye devredilmesi olarak tanımlanabilir.

Dar anlamda ise, devlet tekelindeki KİT'lerin mülkiyetinin özel kesime devredilmesidir.

İdeolojik bir tavır olan özelleştirme, ulusal ve uluslararası düzeyde sermaye birikimi sürecindeki tıkanmaları aşabilmek ve kapitalist toplumun kendini yeniden üretebilmesi amacıyla bir araç ve çıkış yolu olarak görülmektedir.

Özelleştirme Yöntemleri

- KİT'lerin pay senetlerinin tümünün yada bir bölümünün sermaye piyasası aracılığıyla özel veya tüzel kişilere satışı; gelişmiş ülkelerde uygulanmaktadır.

- KİT'lerin pay senetlerinin teklif alma yoluyla satışı; KİT paylarının kısa sürede emilmesinin olanaklı olmadığı, kimi gelişmiş ülkelerde, daha çok gelişmekte olan ülkelerde uygulanmaktadır.

- KİT'lerin blok satışları; KİT'lerin az sayıda veya tek alıcıya pay senetleri yerine, mal varlığının değeri üzerinden pazarlık veya teklif yoluyla satılmasıdır.

- Büyük KİT'lerin ortaklarına satışı; Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde büyük KİT'leri satınalabilecek güçte yerli sermayenin olma-

devletin belli sanayi sektörleri üzerindeki kısıtlamalar kaldırılmakta, özel sektöre kapılar açılmaktadır. Burada mülkiyet devri değil, mülkiyet transferi söz konusudur.

Türkiye'de Özelleştirme

Türkiye'de uygulanmaya çalışılan özelleştirme, ideolojik ve politik olarak benzerlik içinde olmakla birlikte, gelişmiş kapitalist ülkelerden farklı özellikler sunmaktadır.

Ülkemizde özelleştirme çalışmaları IMF, Dünya Bankası ve diğer uluslararası tekelci sermayenin finans kuruluşlarının önerileri doğrultusunda yürütülmektedir. Bu amaçla hazırlanan özelleştirme Ana Planı, ABD'de kurulu bulunan Morgan Guaranty Bank tarafından hazırlanmıştır.

Morgan Guaranty Bank'a göre özelleştirme ideolojik, politik ve ekonomik bir uygulamadır. Oysa TÜSİAD, Sermaye çevreleri ve iktidarlar özelleştirmenin ideolojik ve politik olmadığını ısrarla ifade etmektedirler.

Dünya Bankası ve IMF önceleri borç verirken kamu kuruluşlarının belli alanlarda yatırım yapmaları, özel kesime kaynak aktaracak biçimde gelişmeler içinde olmalarını koşul olarak ileri sürerken, 1980'den sonra, bu yaklaşımın tersine kamunun sınırlarını daraltıcı dayatmalar ileri sürmektedir.

Tüm az gelişmiş ülkelere önerilen bu model içinde özelleştirme yer almakta ve o ülkenin KİT'leri daha çok yabancı sermayeye satılmaktadır. Diğer yandan KİT'lerin devletin bütçe açıklarına yol açtığı ısrarla ileri süren uluslararası finans kuruluşları silahlanma için ayrılan kaynaklara seslerini çıkarmamaktadırlar....

Yeni Sağ Politikaların ve Özelleştirmenin Olası Sonuçları

- Yatırımlar olumsuz yönde etkilenecektir. Türkiye ancak imalat sanayine yapacağı yatırımların, yeni teknolojileri özümsemesi ve ileri teknoloji üretimine geçmesiyle gelişme sağlayabilir. Oysa özelleştirmeyi temel dayanaklarından birisi yapan yeni sağ politika, Türkiye'yi hizmet sektörüne yönelmekte ve böyle bir yatırım programına sahip bulunmamaktadır.

- IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası tekelci sermayenin finans kuruluşlarının ülkemiz üzerindeki egemenliği daha da artacaktır.

- Ulusal sanayinin gelişmesi sağlanmayacaktır.

- Geri kalmış bölgelere yatırımlar söz konusu olmayacağı için bölgelerarası dengesizlik daha da artacaktır.

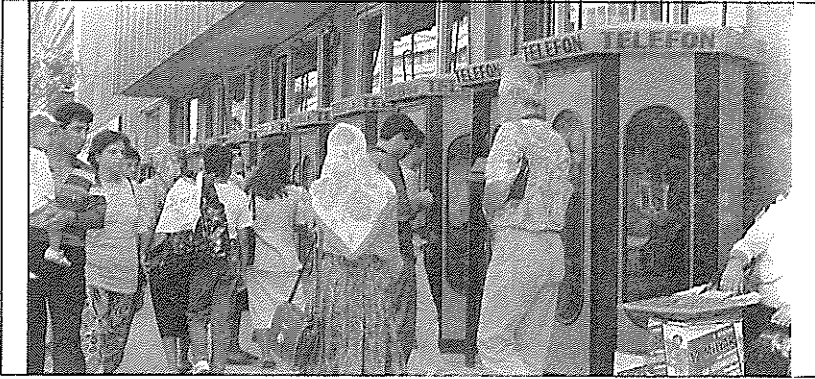
- Özelleştirmeyle birlikte işten çıkarmalar, çalışma yaşamındaki baskılar artacak ve sendikasılaşma hız kazanacaktır.

- Yeni sağ politikaların gerçek amacı sosyal devlete son vermek olduğu için sosyal devlet uygulamaları gerileyecektir.

- Toplumla yönelik hizmetlerden parası olan daha çok yararlanma şansına sahip olacaktır.

- Özelleştirme uygulaması ile önemli ölçüde vergi kayıpları ortaya çıkacaktır.

- Bugün vergi politikasını temelinde ücretliden ve sabit gelirlerden yüksek vergi alınması, sermaye kesimlerinin vergi kayıplarına gözyumulmasına karşın, biriken fonlar yatırımlara yönelmeyip lüks tüketime gitmektedir.

PTT'nin yabancılara satılacak ilk "T"si telekomünikasyon.

malarını sağlamanın çok ilerisine gitmiş, onların girişimci kararlar almalarını önleme ve günlük işlerine karışma şeklini almıştır.

Personel politikaları yetersizdir. Yönetimde sürekliliği sağlayacak deneyimli, bilgili ve yetenekli kadroların oluşmasına olanak verecek yapının olmayışı, iş analizi, iş tanımları, norm kadro ve iş değerlendirilmesine göre ücret belirlenmelerinin olmayışı, işgücü planlamasının yapılmamış olması, KİT üst yöneticileri arasında hızlı değişim KİT'lerin uzun dönem planlama yapma ve başanlı uygulama şansını ortadan kaldırmaktadır.

Özelleştirme

1929'da dünyadaki büyük ekonomik bunalımın yarattığı koşullar ve daha sonra 1945'de II. Dünya Savaşı'nın ardından kapitalist sisteme, oluşan yapısal, krizi devletleştirmeler ve kamunun ekonomiye etkin müdahaleleriyle atlatmayı denemiş, ancak 1970'li yıllardaki petrol krizi ile iyice belirginleşen ekonomik küçülmeler, kuramda ve uygulamada yeni çıkış yolları aranmasına yol açmıştır.

masından dolayı, bu KİT'ler yabancı tekelere ile ulusal tekelere yada bunların ortaklarına satılmaktadır.

- Doğrudan yabancı sermayeye satış; gelişmekte olan ülkelerdeki tipik özelleştirme yöntemidir.

- Kamu ve özel ortaklığı; KİT'lerin kendi içinde bölünerek en verimli ve karlı olanlarının satılmasıdır. Anonim şirkete dönüştürülen KİT'lerin verimli bölümlerinin özel kesime devrine karşın, satılmayan bölümlerinin kamuda kalmasıdır.

- KİT'lerin kiralanması (Leasing); bir mülkiyet devri olmayıp kamu kuruluşlarının belli bir süre özel kesime kiralanmasıdır.

- Yönetim devri; işletme anlaşması yoluyla KİT'lerin özel kesimce işletilmesidir. Yönetim devri mülkiyet devrini kolaylaştırmaktadır.

- Kamu hizmetlerinin ihale edilmesi; mülkiyet devri olmayıp, ancak yerel yönetim yada kamu hizmetleri üretiminin özel sektöre devredilmesidir.

- Yasalar ile KİT alanının kurumsal serbestleştirilmesi (Derogulation); bu yöntem ile

Bölgesel Dengesizlikler KİT'ler ve Özelleştirme

● Bölgesel dengesizliklerin giderilebilmesi mutlaka bir bölgesel planlamayı gerektirir. Şırnak'ta hayvancılığı Hakkari'de halıcılığı geliştirmeye yönelik kalkınma söylemi şov yapmaktan öteye geçemez. Ancak bugüne kadar Türkiye'de hiçbir siyasi partinin bir bölgesel kalkınma planı olmamıştır.

Bölgeler arası dengesizlik kapitalizmin doğal bir sonucu. Kapitalizm, azami karı hedefleyen bir sistemdir. Karı nerede azamileşecekse, mekan olarak da kendisine orayı seçer. Kaynakları oraya yönlendirir. Üretimi orada yapar. Dolayısı ile emek ve sermayenin mekansal dağılımı kar sağlayacağı bölgelere göredir. Bu, kapitalist gelişimi yaşayan hemen her ülkede böyle olmuştur. Bölgeler arasındaki eşitsizliği azaltması, ya kapitalizmin gelişmesinin ivme kazanması ile kendi doğası içinde olmuştur, ya da, devlet çeşitli müdahalelerde bulunarak bölgeler arasındaki eşitsizliği gidermeye çalışmıştır.

Geri Bölgelerde 2. Sınıf Muamele

Bölgeler arasındaki dengesizlik sistemi sıkıntıya sokan sorunları da beraberinde getirmektedir. İç göçlere neden olmaktadır. Geri kalmış bölgelerdeki insanlar, kendilerinin ikinci sınıf muamele gördüğünü düşünerek sistemi, sürekli tedirgin etmektedir. Devlet de sistemin devamını sağlamak amacıyla çeşitli müdahalelerle önlem almaya çalışmaktadır.

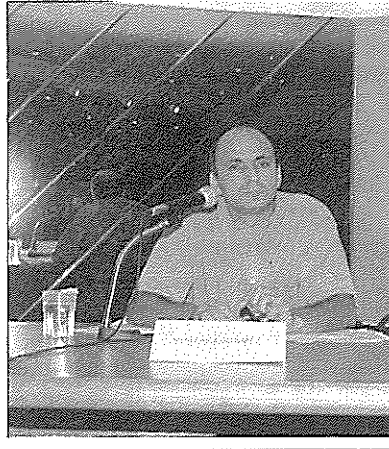
Kapitalizmin en gelişmiş olduğu ülkelerde bile bölgesel dengesizlikler görülebilmektedir. İtalya'da Güney İtalya bir sorundur. Fransa'da güney bölgesi belli ölçülerde sorundur. İrlanda ve İspanya'da vardır. Almanya'nın belli bölgeleri halen diğer bölgelere göre geridir.

Fakat yine de sayısal bir örnek vermek gerekirse Avrupa Topluluğunda en gelişmiş bölgede kişi başına düşen gelirle, en az gelişmiş bölgede kişi başına düşen gelir arasındaki fark 1'e 3'tür. Buna karşılık Türkiye'de İstanbul'daki kişi başına gelir ile Hakkari'deki kişi başına gelir arasındaki fark 1/11'dir.

AT'de Geri Kalmış Bölge Fonu

Avrupa Topluluğu bunu kendisine sorun edinmiş ve bölgeler arasındaki farkı

● Batıda fonksiyonunu tamamlayan KİT'ler sökülerek doğuya transfer edildiği takdirde, buralarda ekonomik gelişmenin taşıyıcıları olacaklardır. Örneğin Beykoz deri fabrikasının İstanbul'da fonksiyonu bitmiştir. Bu ve benzeri tesisler için uygulanabilir bir proje olduğunu düşünüyorum.

Mustafa SÖNMEZ

azaltılmak üzere, çeşitli fonlar oluşturmuştur. Şu sıralar bu fonlardan en çok yararlanan İtalya'dır. Yunanistan, İspanya yani Akdeniz ülkeleridir. Eğer Türkiye'nin AT üyeliği sözkonusu olursa bu fonlardan en çok yararlanan ülkelerden biri olacaktır. Türkiye'nin AT üyeliğine kabul edilmemesinde en önemli etkenlerden biri de bu sayılmaktadır.

Türkiye'deki bölgesel dengesizliğin bu boyutlara ulaşmasında tabii tarihsel bir süreç sözkonusu. Türkiye'de kapitalizm kendi doğallığı içerisinde İstanbul'da gelişmeye başladı. Daha sonra başka kutuplar ortaya çıktı. Bunlardan biri İzmir'dir. Adana Çukurova'da başka bir kutuptur.

Kapitalizm Batıda Gelişti

Türkiye'de ilk kapitalist gelişmeye meyil gösteren bölgeler, doğallıkla denize yakın, ulaşımı kolay, pazara açık olan bölgeler oldu. İhracata dönük tarım ve maden bölgeleri olan, İzmir ve havalisi, Batı Karadeniz'de Samsun ve havalisi, fındık üretilen bölgeler, Akdeniz'de Adana İçel Bölgeleri, İç Anadolu'da haşhaş buğday gibi ürünlerin olduğu yöreler. Batı kapi-

talizmi önce buralara rağbet etti. Ağ şeklinde demiryolları döşedi. Buraların tarım ve madenini alıp götüren ve buralara sanayi ürünü satan bir gelişme başladı.

Gelişme daha çok batıda ve başta İstanbul olmak üzere denize yakın bölgelerde gerçekleşti.

Bu gelişmeye ilk müdahale, Cumhuriyet sonrasında başkent İstanbul'un Ankara'ya alınmasıyla oldu. Eğer İstanbul başkent kalsaydı, bugün Türkiye'de yaşanmakta olan bölgesel dengesizlikler çok daha büyük boyutlarda olurdu. Başkent İstanbul olarak tesbit edilmesi, bölgesel dengesizliğe yapılmış en önemli radikal müdahalelerden biridir.

Daha sonra devletçilik politikası ile içe dönük sanayileşme sürecine girildiğinde, sanayinin biraz daha iç bölgelere yayılması imkanını sağladı. Yerli tarım ürünleri ve yerli madenlerin kullanıldığı bir sanayi politikası Sümerbank ve Etibank eli ile gerçekleştirildi.

Anadolu'yu demir ağlarla örme politikası, ülkenin iç bölgelerini birbirine bağlaması, biraz daha iç pazarın oluşmasını ve bölgeler arasındaki eşitsizliği biraz daha azaltmaya yönelik gelişmeler oldu.

Bütün bunlara rağmen bölgesel dengesizlik problem olmayı sürdürdü. Özellikle doğu ve güneydoğu bütün bu süreç içinde projelerden yeterince nasibini alamayan bölgeler oldular.

Çok Partili Sistemin Populist Politikaları

Bu durumda, bir ölçüde o bölgelerde yaşanan Kürt isyanlarının da payı vardı. O sıradaki gelişme ivmesinin oralara kadar ulaşmadığı söylenebilir.

1950'li yıllar çok partili sisteme geçiş yılları oldu. Vatandaşlarında oy verme haklarından kaynaklanan bir pazarlık güçleri olmaya başladı. Dolayısı ile bölgelerden seçilenler, o bölgeye bir hizmet götürmek zorunluluğunu hissettiler. Bu biraz daha bölgeleri dikkate alan bir gelişmeyi günde-

me getirdi.

Ekonomik nedenlerden olmasa bile politik nedenlerden az gelişmiş bölgelere muhtelif yatırımlar gitmeye başladı. Şeker fabrikaları, çimento fabrikaları, karayolları vb. Bu çok partili sistemin, populist politikalarından artık az gelişmiş yöreler de yararlanmaya başladılar.

1970'lere gelindiğinde bölgeler arasında ciddi farklılıklar vardı ama Türkiye'nin genelinde bir kapitalist gelişmede açılmışlık, kalkınmanın nimetlerinden görece yararlanmalar sözkonusuydu. Fakat, yine de bölgeler arasında gelişme hızının aynı olmadığı görülüyordu. İki kutup olarak, İstanbul ve çevresi en hızlı gelişen bölge iken doğu ve güneydoğu en az gelişen bölge olmaya devam etti.

Türkiye'de az gelişmiş bölgelerdeki kapitalizm devletçi kapitalizm olmuştur. Buralarda sanayileşme adına ne varsa devlet işletmeciliği sayesinde olmuştur. Onun dışında muhtelif sulama ve tarıma dönük yatırımlar ise, daha çok batının ihtiyacı olan elektriğe yönelik yatırımlardır. GAP projesi buna benzeyen projedir. Elektrifikasyon ve sulamaya yönelik yatırımdır. Ancak buralardaki yatırımlar yan sanayiler yaratamamışlardır.

1980'ler yine KİT'lerin büyük ölçüde gözden çıkarıldığı yıllar olmuştur. Yatırımlar durmuştur. Böylece bölgeler arası farklar da daha ileri boyutlara ulaşmıştır.

Bundan sonra ne yapılabilir? KİT'ler gibi bir olgu ile ilgili olarak bugün ancak özelleştirme babında bahsedilebiliyor. KİT'ler, kronik enflasyonun ve her türlü belanın müsebbibi? Bunlardan ancak özelleştirme yolu ile kurtulunabilecek. Böylesi bir bakış geliştirildi 10 senedir. Sağdan soldan bütün partilerin böylesi bir projeye teslim oldukları görülüyor.

Oysa, ne KİT'ler günah keçisidir ne de özelleştirme sihirli bir formüldür. Bu benim konumun biraz dışında kalıyor. Ancak bence, eğer bölgesel dengesizliklerin giderilmesi düşünülüyorsa, bu yine KİT'ler aracılığı ile olmak durumunda.

Şova Dönük Tedbirler

Sayın Başbakanın geçen gün söylediği gibi, gidip "Hakkari ve Şırnak'ta halıcılığı geliştireceğim. Hayvancılığı geliştireceğim" sözleri şova dönük tedbirlerdir. Bölgesel kalkınma böyle olmaz. bunun dünyada örnekleri vardır. Eğer bölgesel kalkınmayı kendinize dert edinmişseniz. Bunun yolu bölgesel planlamadan geçer.

Fakat ne yazık ki kaybedilen bunca zamana rağmen hiçbir siyasi partinin böyle bir planı ortaya çıkarmış değildir. Halbuki Türkiye planlama birikimi açısından bir hayli şanslı bir ülkedir. Devletin bir planlama teşkilatı ve kadroları vardır. Buna rağmen

men bir siyasi partinin program geliştirmemiş olması, hayret verici bir şeydir.

Bölgesel planın içerisinde lokomotif ancak devlet işletmeleri olacaktır. Çünkü bugüne kadar süreç göstermiştir ki, istediğiniz teşvikli verin batıdan hiçbir özel kuruluş gelip bu bölgelerde yatırım yapmamaktadır. Batıda halen risksiz kar alanları doğuya göre çok daha büyüktür. Ayrıca batıda bile sanayi yatırımı yapılmayan bir konjüktürdedir bugün Türkiye. Onun yerine rantiyeye çok gündemdedir. Arsa alım satımı veya doğrudan devlet tahvili satın alarak, devlete borç vererek çok daha büyük kârlar sağlanmaktadır.

Bu nedenle 80'li yılların başından beri tüm cazip teşviklere rağmen bu bölgelere yatırım yapılmamıştır. Bunun sadece orada giderek sıcaklaşan gerilimle ilgisi yoktur. Böyle bir konjüktür olmasa da, bu bölgeler hala ekonomik gözükmemektedir.

KİT'leri Doğuya Transfer Edelim

Konuyla ilgili önerimi şöyle toparlamak mümkün. KİT'lerle ilgili bir sorunuz varsa, bir tasfiyeyi düşünüyorsanız, yeni KİT'ler yapamayacaksınız bile, hiç olmazsa batıda fonksiyonunu tamamlamış bazı KİT'leri söküp bu bölgelere getirin. Sümerbank'ın bazı fabrikalarını (örneğin Beykoz deri fabrikası İstanbul'dan sökülüp, doğuya götürülemez mi?) veya turizm tesislerinin (Turban örneğinin) sökülüp doğu ve güneydoğu bölgelerinde yeni fonksiyonlarla yaşatılması düşünülemez mi?

KİT'leri, neye yarayacağı belirsiz ve bana göre anlamsız bir özelleştirme kapsamına almak yerine, bence bu şekilde yararlanılması, bölgesel dengesizliği azaltmak yönünde böyle bir misyonla görevlendirilmesi çok daha yaratıcı yeni ufuklar açabilir.

Özellikle pazar kaygısı olmayan KİT'ler için, örneğin askeriyeye mal üreten KİT'ler için bu kaydırma sözkonusu olabilir. Bunların batıda olmasının zaten bir gerekçesi yoktur. Yer değiştirilebilir. Alıcısı hazır olduğu için yaşama ömrü de uzun olur. Bu bir öneridir. Böyle bir projede gelişigüzel kentler seçilmesi yerine kutup kentler seçilmelidir. Bir veya iki şehir seçilebilir. Oralar çekim bölgesi olur. Bütün imkanlarınızı oraya tekiş edersiniz. Onlar durgun suya atılan taşın halkaları gibi, yan ekonomiler yaratacaklar. Kendi çevrelerindeki bölgeleri illeri harekete geçirecekler. Kalkınma ancak böyle sözkonusu olacaktır.

Bütün az gelişmiş bölge sorunu yaşanan ülkelerde geliştirilen model aşağı yukarı budur. Burada da lokomotif olarak KİT'lerden yararlanılması suretiyle belli mesafeler alınmaktadır.

Bunun dışında gelişigüzel Hakkari veya Şırnak'a hayvancılığı yaymak veya halı-

cılığı geliştirmek gibi şeyler yine zaman kaybıdır. Kaynak kaybıdır. Hadiseye kozmetik ve perakende tedbirlerle bakmayıp, çok daha geniş çok daha uzun vadeli ve kalıcı bakmak gerekir diye düşünüyorum.

Devlet 1 Alıyor 3 Veriyor mu?

Devlet doğudan 1 alıyor 3 veriyor diye başlık atılıyor. Burada çok ciddi bir teorik yanlış var. Bölgeler arasındaki dengesizliğin ölüçümünde iki temel şey aranır. Birincisi, bir üretim faktörü olarak nüfusun bölgelere nasıl dağıldığına bakılır. Buna baktığımızda doğuda doğum oranı yüksek olmakla beraber, yıllık nüfus artış hızı batıdan geri olan bir bölgedir.

Doğu ve güneydoğuda yıllık nüfus artışı binde 10 iken Marmara'da binde 23'tür. Bunun nedeni doğunun sürekli göç vermesidir.

İkincisi, tarım yapısına bakıldığında tarım nerede daha verimlidir. Bunda da Batının daha avantajlı olduğu görülür. Temel bir dengesizlik de budur.

Sanayiye baktığımızda ise, sanayinin kurulu gücünün %70'inin sadece İstanbul, Bursa ve İzmir'de toplandığını görmekteyiz.

Temeldeki dengesizlikler bunlar. Bu dengesizliği azaltmaya yönelik devlet müdahaleleri olabilir. Devlet topladığı vergiler karşılığında birtakım yatırımlar yapabilir. Belediyeler yapabilir. Buradaki çarpıtma; bölgeden toplanan vergiye bakılıyor, bölgeye yapılan harcama alınıyor. Bunlar birbirine oranlanıyor. Ve deniyor ki bölgeden 1 alındı. Buna karşılık 3 verildi. İstanbul'da vergiden 3 alınıyor yatırımda 1 veriliyor deniyorsa, bunda temel bir çarpıklık vardır.

Zaten az gelişmiş bir bölgede toplanabilecek vergi ne kadar olabilir ki? Bu nedenle sadece bu kalemler alınarak yapılan kıyaslama son derece yanıltıcıdır.

1979 yılında İstanbul ile Hakkari'deki gelir oranı 1/6 idi. 1986'da 1/11'e çıkmıştır. Demek ki devletin 1 alıp 3 vermesi de bu dengesizliği önlemiyor. Aktardığı söylenen kaynak, bu temeldeki eşitsizliğe bir denge getiriyor. Ayrıca batının gelişmişliğinde de doğunun az gelişmişliğinin payı vardır. Yıllarca insan gücü kaybıyla, orada iyi kötü biriken servetin kaymasıyla batıya bir kaynak transferi sözkonusudur.

Ayrıca doğuda yapılan her yatırımın da insanların refah seviyesine yansıdığı söylenemez. Örneğin GAP'a yapılan her yatırımın müteahhitler aracılığı ile yeniden batıya transfer edildiği söylenebilir. Sivil memurun bile bölgede aldığı maaş tasarruf olarak batıya geri dönüyor.

Dolayısı ile bu iddiada tamamen bir çarpıtma sözkonusu. Doğu hiçbir zaman batı sayesinde beslenen, ayakta kalan bir bölge değildir.

Özelleştirme ve ekonomik sonuçları

**Prof. Dr.
Aslan Başer KAFAOĞLU**

1984'den buyana ekonomide doğrularla yanlışlar ters yüz edilme-ye başlamıştır. Doğru şeyi söyle-yince kızıyorlar, Yanlış söyleyince alkışlıyorlar.

Örneğin bir arkadaşımız bir parti başkanına KİT'lerde fiyat artışları durdurulmalı dediği zaman, parti başkanı, bana döndü "Bu, fiyatları dondurmak yani fiyat istikrarı istiyor" dedi.

Ben de, sayın Genel Başkanım neden şaşırdınız, iktisatın gayesi ekonomide istikrardır dedim. Fakat o kadar değişmiş ki zam yapmak doğru istikrar yanlış gibi görülüyor.

Eskiden iktisat derslerine bireyin arz talep ve ihtiyacından başlanırdı. Halbuki bugün, ekonomi bilhassa al-tınpara sistemini aştıktan sonra çok değişti. İktisadî anlamak için önce firma kavramına bakmak gerekir. Mal alıp satan veya mal üretilen satan ya da bunlara kolaylık sağlayan kişilere (özel, tüzel) firma denir.

Bu özel sektör olur, KİT olur, be-lediye işletmesi olur. Firma kâr için çalışır. Firmanın kâr için çalışması o firmanın özel meselesi değildir. Firmanın iyi çalışması toplumun bir sorunudur.

Çünkü toplum tüketir. Tükettilerini yeniden üretir. Ekonomi, yendi-ten üretimin yasalarını bulma bil-gi topluluğudur.

✓ Sayın Özal, liberal ekonomi uğruna, liberal ekonomi yapacağım derken, 1991'de KİT'lere tüm kredi desteğini kesti ve onları özel bankalarda faiz faizlerle para bulmaya mecbur etti.

✓ Özelleştirme ile yapılmak istenen devlet işletmeciliğini silip süpürmektir. Kamu sektörü bundan hemen hiç yararlanmayacaktır. KOİ ise şimdiden açık vermeye başlamıştır.

Firmalar parayı nereden bulur? Öncelikle kendi parası vardır. Fakat sermayesi kendi parası olmayabilir. Bunun bir kısmı borçlanmayla alınmış olabilir. Ama daha önemlisi, firma çalışırken para ve kaynağı nasıl bulur? Bu eskiden o kadar önemli değildi. Firmalar kendi kaynakları ile kendilerini çevirebilirlerdi. Fakat 1933'de Altın para sistemi kabul edildikten sonra bütün dünyaya bir enflasyon geldi. Enflasyon sadece Türkiye'nin sorunu değil, ama bizdeki daha büyüktür. Ekonomist dergisinin verdiği rakamlara göre, 1933'den 1988'e kadar İngiltere'de fiyatlar 1.000 kat artmış, Amerika'da da 400 kat artmış. Türkiye ne olmuş diye bakarsak. Benim hesaplarıma göre 1954'den 1990'a kadar Türkiye'de fiyatlar 180 bin kat artmıştır.

Firma toplumsal varlıktır

Ne demektir bu? Toplumu bir kenara bırakıp, firma bakımından ele alacak olursak; firma, bu sene sattığı malı gelecek yıl imal ederken daha çok paraya ihtiyaç duyacak demektir. "Mahreçler" kanunu ilk olarak buradan bozulmuştur. Serbest piyasa ekonomisi denen piyasaya sermaye kuruluşları büyük ölçüde egemen olmaya başlamışlardır. Firmalar ne kadar büyük olurlarsa olsunlar, kendilerine yetmezler. Dışarıya muhtaçtırlar. Ve ne kadar büyük olurlarsa o kadar muhtaçtırlar.

Mesela Türkiye'nin kredi stokunu 4 büyük holding tüketir. Amerika'da da buna yakın rakamlar vardır. ABD'de üretimin yüzde 50'sini 1.000 büyük firma yapar, kredilerin %75'ini de bu firmalar alır.

Kredi neye dayanır? Halkın mevduatına, yani size bize dayanır. Her firma, toplumsal kaynağa dayanarak kendini yaşatabilir. Hiç kimse

mucize yaratmıyor. Kimse toplumdan büyük kimse değildir. Efsaneleri liberal ekonomistler yaratıyorlar.

Devletten kredi alıyorsa bu vergilerden, bankadan alıyorsa mevduattan gelmektedir. Halkın parasıdır. Yani firma ne kadar özelim dese de toplumsal bir varlıktır. Toplumdan kendini soyutlayamaz ve topluma da üstünlük taslayamaz. İşe buradan başlamak gerekir.

Bir firmanın topluma muhtaçlık derecesini aramak lazım. KİT'ler açık veriyor deniyor. Başbakanın rakamına göre 78 trilyon açık veriyor. Burada bir '93 programı var. Zararları 21 trilyon lira, 78 ile alakası yok. Üstelik de gerekli kredi 35 trilyon lira. 35 trilyon lira kredi ihtiyacı var diye "kambur" deniyor. Bugünkü Cumhuriyet Gazetesi'ne de bakıyoruz (23.7.1993) firmaların krediler toplamı 230 milyon lira. Öyleyse bu da özel sektör kamburu. Hatta krediler son beş ayda 75 trilyon lira daha artmış. Yani özel sektör 75 trilyonluk kambur daha vermiş.

Oysa bir ülkede alışveriş varsa firmalar mutlaka açık verir. İyiki açık verir. Açık vermezse o mevduatı bankalar ne yapacak?

Bir firma ne kadar büyük olursa olsun, kendi toplumu ona üretim imkanı tanımadıkça, kendi patronu ona imkan tanımadıkça (KİT'lerde patron hükümdür, devlettir) üretime devam edemez.

Bu noktada KİT'lere yapılan hak-sızlıkları hükümet belgelerinde açıkça görüyoruz. 1984'de KİT'lerin faiz yükü genel satışlarına oranla %2.2'dir. Özel teşebbüste böyle firma yoktur. Fakat 1985'de %4.1'e, 1986'da %6.1, 1987'de %8.7, 1988'de %8.3, 1989'da %5.9, 1990'da %6.6, 1991'de %13.9, 91'den sonra iniyor %8.6 ve %10.4 olarak kaydediliyor.

1991 nedir? Bu yılda, ofis (TMO), SEK, EBK gibi firmalara "Biz size hazine borç vermeyelim. Siz dışarıdan bulun" denildi.

Bu yanlış bir politikaydı. TMO kurulduğunda bu yana daima hazine para alır, malları sattığında bunu kapatırdı. Bu bir hazine avansıdır. Bu finansmandan kimse zarar görmemiştir.

Sayın Özal, liberal ekonomi uğruna liberal ekonomi yapacağım derken bu kararı aldı. Hem de bu karar ofise 10 Mayıs'ta falan tebliğ edildi. Ofis Ziraat Bankasına koştı. Banka özel bankalara gitti ve o günlerde, (ben bir bankanın dış denetimini yapıyorum) ben Ziraat Bankası'na %114 faizli para sattığını biliyorum. İşte 1991 yılı bu idi. Bu devam ederek gelmiştir.

1990 yılında KİT'lerin bütün zararları 920 milyar liradır. 1991'de

ücretleri de Katma Değere girdiği için Katma Değer bakımından KİT'lerle boy ölçüşmemektedir.

Özel sektör yatırım falan yapmıyor Türkiye'de. Çok ender ve yabancı sermaye ortaklığı bazı girişimlerin dışında yatırım yoktur. Ve olanlar da belli bölgelerde yoğunlaşmaktadır.

1984'de 490 bin-520 bin işçi çalışırken özel sektör imalatında, bugün 390-410 bin işçi çalışıyor. Bu çok kötü bir perforanstır. 24 Ocak'tan itibaren ekonomi sürekli tahrik edilmektedir.

Sanayi üretimi artışı %2.5, tarımda artış %4.8, milli gelirde artış %5.9. Mal artışının çok ilerisinde bir milli gelir artışı oluyor demektir. Enflasyon da milli gelir rakamlarının içerisinde görülüyor.

Bunları gördükten sonra KİT zararlarının nereden ileri geldiğini anlamak çok kolay. Büyüme ihtiyaç-

devletçiliğe karşı bir düşmanlık var.

Halkımız da, devletin iyi olmayan yönlerinden dolayı devlete kızgın. Halbuki, Sümerbank bir zarar yaparsa dilekçe verirsin. Hakkını ararsın. Koç'a ya da Sabancı'ya dilekçe verebilir misin?

Kârlılar satılacak. Peki zararlılar ne olacak? Sayın Tansu Çiller cevap veriyor. Onlardan da her Türk vatandaşına bir hisse senedi vereceksiniz. Şaka değil. Rusya'da falan bunu yaptılar, fakat rezalet oldu. Yani her halükarda özel sektöre gidecektir. Bunun adı peşkeş çekmektir.

Bunun ideolojik çabadan başka ne nedeni olabilir?

Sayın başbakan kürsüde konuşurken, kamu açıklarından, bütçeden falan hiç söz etmemiştir. Özelleştirmeden gelen parayı yeni firmalara vereceğim demiştir. Kamuya aktarsalar belki bir yılı kurtarır ama onu da yapmayacaklar.

Herkesin uyanık olması lazım. Özelleştirmenin bir tek nedeni vardır. O da devlet işletmeciliğini silip süpürmek. İngiltere'de, Rusya'da ve Çekoslovakya'da sonuç felakettir. Türkiye'de de felaket olacaktır.

1992'den itibaren özelleştirme açık vermektedir. Yani özelleştirmeden alınan paralar özelleştirmeye harcananlardan eksiktir.

KOİ şimdi 7-8 tane KİT'i yönetiyor. Çünkü bir KİT özelleştirilecek denince o "KOİ" emrine veriliyor.

KOİ eski başkanı Sedat Sanver'in bir beyanatı Milliyet Gazetesinde çıktı. "Satamıyoruz" diyor. Alan çıkmıyor. Çıkmaz da. Evet belki alan olur, ama arsalarına konut dikmek için alır. Şunu söyleyeyim, özel sektörün bütün fazlası, KİT'lerin yalnızca İstanbul'daki arsa bedellerine yetmez. Bir Mecidiyeköy'deki likör fabrikasının arsalarını düşünün. Boment'deki bira fabrikasının arsalarını düşünün.

Bu sebeple, benim korkum şu, ya kötü niyetle Türk ulaştırma sistemine entegre olmak isteyen, oradan birşeyler sızdırmak isteyen, ya da Türkiye'de başka emelleri olan kişiler ucuzca birşeyleri alırlarsa alırlar.

Aslında Türkiye'de yapılacak şey, özel sektörü doğuya göndermek mümkün olmadığına göre, o paraların hepsini alıp doğuya, Orta Anadolu'ya sanayiye kurmaktır. Atatürk enayi değildi, Nazilli'de basma fabrikası kurarken. Ülkeye sanayiye yaymak politikası yanlış bir hareket değildir.

1986'dan beri yatırım yapılmayan KİT'lerin binaları bile terk edilmişliği çağırıyor.

ise bu birden 17.6 trilyon TL'ye çıkıyor. Bu durum hükümet raporunda şöyle açıklanıyor.

"1991" yılı zararındaki hızlı yükselme esas itibarıyla istihdam maliyetlerindeki hızlı yükselmenin fiyatlara gereği gibi yansıtılmamasının yanında; bazı kuruluşlar tarafından, daha önceki yıllarda aktifleştirilmek suretiyle sabit kıymetlere ilişkin geçmiş yıl kur farklarının ve faizlerinin 1991 yılında kâr-zarar hesabına intikal ettirilmesinden kaynaklanmaktadır."

KİT'leri zararda göstermek için

Yani KİTLERİ, daha zararlı göstermek için muhasebe usulünü değiştiriyorlar ve zararları arttı diyorlar. Bunun adı herhalde namus luluk değişildir.

Katma değer açısından özel sektörün son 8 senedeki performansı son derece kötüdür. İstihdam ettiği işçi sayısı 100 bin azalmıştır. İşçi

larına cevap verilmediği için KİT'ler zarar etmektedirler.

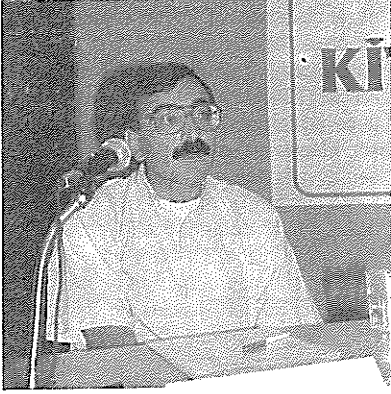
Sayın Başbakan bile aynen şöyle demiştir; "Kamu sektörü yatırım yapmıyor, özel sektör yatırım yapmıyor. Ne olacak yabancılara satılacak."

KİT gelirleri nereye?

Geliri de küçük esnafa ve tarım sektörüne kredi verilecek. Bütçe açığını kapatmak, enflasyonu kapatmak falan yok. Çünkü Dünya Bankası raporunda da yok. Dünya Bankası diyor ki; "Özelleştireceksin fakat kamu sektörüne zırnık geçirmeyeceksin. Bunu tekrar banka sistemine vereceksin. Bankalar tekrar özel sektöre verecek."

Tabi Başbakan özel sektöre demiyor. Küçük işletmeye ve (esnafa) diyor. Oysa, piyasaya kredi gelince kime düşeceği çok açıktır. Burada ideolojik birşey var. Devlete karşı,

Özelleştirme ve toplumsal sonuçları

Dr. Hayri KOZANOĞLU

Konuşmamın ilk bölümünde, 1980'li yıllardan sonra Türkiye'de toplumsal eğilimler ve düşünce biçimleri ile özelleştirme konusunun bağlantısını anlatacağım.

İkinci bölümde, özelleştirmeyi çok ciddi bir boyutta savunuların ciddi bir modeli olmadığını, üçüncü kısımda ise serbest piyasa ekonomisi işletmelerinde sorunların neler olduğunu, KİT'lere yüklenen belli problemleri onların nasıl yaşadığını ele alacağım.

İnsanların daha yüksek iş güvenliği ile, daha az yorulacak, kol emeğini daha az kullanarak, daha fazla verimin elde edildiği toplumun insanlara mutluluk getirmesi beklenebilir. Ben hala böyle bir ortamın kurulabileceğini düşünüyorum. Ama batıda da yaşanan odur ki teknolojik gelişmeler oldukça, predüktivite artışı oldukça insanların büyük kısmına mutsuzluk getiriyor. İşsiz kalmasına neden oluyor.

Örneğin 2000 yılına doğru ABD'deki istihdam edilen işgücünün 90 milyondan 65 milyona düşmesi bekleniyor. Aynı şekilde Avrupa'da da bunun 130 milyondan 100 milyona düşeceği söylenmekte.

Öyleyse hem yüksek teknolojinin kullanılabilirliği hem de insanların mutlu olabileceği bir yapı olması lazım.

KİT'lerin başarısız ve verimsiz olduğu söyleniyor. Bu doğrudur. Çünkü bir kuruluşun başarılı olabilmesi, iyi bir yönetime sahip olması, araştırma geliştirmeye önem vermesi, yüksek teknolojiyi uygulayabilmesi, çalışanların eğitimine ağırlık verilmesi gerekir. Bu şartların hiçbirinin KİT'lerde, olmadığını görüyoruz. Fakat işin ilginç tarafı, bunların çözümü için özelleştirmeyi çare olarak sunan kişiler bu sonuçlara neden olan kişilerdir de aynı zamanda. Yani bakıyoruz, özelleştirmenin bayraktarlığını yapan ANAP, şu anda DYP bu sonuçların nedenleridir de aynı zamanda.

✓ TMMOB'nin bir üyesi olarak konuşan Hayri Kozanoğlu konuşmasını kişisel gözlemleri okumaları ve yorumlarına dayalı olarak yaptı. Özelleştirmeyi en şiddetle savunanların da işinin gereğini yapmadan bir kısım rakamlar ve tezler ortaya attıklarını söyledi.

Burada en önemli konuyu ben yönetim olarak görüyorum. Türkiye'de KİT'leri iyi yönetmenin olanakları özellikle son dönemde hiç yoktur. Çünkü bir KİT yöneticisi bağlı olduğu bakana hoş görünmediği zaman görevde kalması olanaksızdır.

Geçen hafta bir gazeteden aldım. Güzel bir örnek olduğunu düşündüğüm için aktarmak istiyorum. Bir KİT yöneticisi "Karabük DÇ Fabrikaları Genel Müdürü" Denizli Genç İşadamları Derneği'nin davetlisi olarak Denizli'ye gidiyor. Genç işadamlarına hitap edecek. Bunlar da düzey düzey oluyor. Biliyorsunuz parti liderleri TÜSİAD'da sınav giriyorlar. Onlara performanslarını sergiliyorlar. Biraz daha aşağılara inince de işte böyle KİT Genel Müdürlerine Anadolu'daki Genç İşadamları dernekleri filan kalıyor.

Genel Müdür, konuşmasında; "Batıyoruz. Nefesimiz tükenmek üzere." şeklinde şikayetlerde bulunuyor. Sonra bu paralelde ne kadar kötü durumda olduklarından bahsediyor. Sonunda diyor ki, "Bizim için tek kurtuluş özelleştirmedir. Ama bizi alan kimse de olmuyor. O zaman halka açılmaktan başka hiçbir çare yok".

Oysa, gerçekten satın alma değeri yoksa, böyle bir kuruluşu halka satmanın, onların küçük tasarruflarını emmekten başka bir sonucu olmayacaktır.

Ortaya çıkan başka bir gerçekte şudur ki hiçbir kamu kuruluşunda çalışan sayısının verili koşullarda ne olması gerektiği hakkında bir çalışma yapılmamıştır.

80'li yılların özelleştirme politikaları, halkın çeşilli kesimlerini karşı karşıya getirme politikasıdır.

Tansu Çiller şunu söyledi. KİT'lerin açıkları 70 trilyondur ve (bu rakam sürekli artırılarak 70 rakamında stabilize oldu) artık sokaktaki kime sorsanız KİT'lerin açığının 70 trilyon olduğunu söyleyecektir.

500 bin kişiye 70 trilyon veriyorum. 4 milyon esnafa 1.5 trilyon bile veremiyorum. Bu KİT'lerde çalışanlarla ve "2 milyon memura karşı ben 40 milyona aş, iş, mutluluk vermek zorundayım." sözü de memur kitlesi ile halkın geri kalan kitlesini karşı karşıya getirmek demektir.

Memur da olsak işçi de olsak artık kendimizin de inanmaya başladığı şey nedir? İşçiler, memurlar çalışanlar, bunlar genelde fazla çalışmayı sevmeyen tembel insanlar

dır. Sürekli şikayetçidirler ve ne verilirse razı olmazlar. Bu insanlar karamsar ve kötü insan tipi. Bir de iyiler var. Örneğin TÜSİAD ve çevresi bunlar gerçekten uygar, atılcı, demokrat insanlardır. Onların dışında iyileri oluşturan kesim, genelde yaş ortalaması oldukça düşük bir kesim, işletmeciler pazarlamacı olan Özalcı ideolojiyi benimsemiş bir kısım insanlardır. Bunlar TV'de boy gösterdiler. Bu programda işçiyi memura bir takım olumsuz insan tiplerine rastlamak mümkün değildi. Şu ortaya çıkıyor. Kamu kesiminde alışan işçilere memurlara kötülük rolü zaten üstlenmiştir. O zaman bizde kötülüklerimize devam edelim. Onları eleştirmeye kötü şeyler söylemeye devam edelim.

Olumlu insanlar cephesi de çok kararlı. Bunun en güzel örneğini Rahmi Koç verdi. Yöneylem kongresinde aynen şunu dedi; "Hükümetin özelleştirme konusunda çok kararlı olması lazım. Arjantin'de bir fabrikayı işçiler boşaltmak istemediler. Asker bozukayla girdi. Dağıttı. Hükümetin bu kararlılıkta olması lazımdır."

Bu özellikle neden kaynaklanıyor. Daha önce de ifade edildi. Sistem bir kriz içinde. Bundan kurtulabilmenin tek mantıklı yolu vergi gelirlerini artırmak. Fakat bu konunun tartışılmasından büyük rahatsızlık duyuyorlar.

Bunun en güzel örneği Salih Neftçi. Amerika'da oturan, öğretim üyesi yapan genelde de serbest piyasaya yakın bir hoca olan Salih Neftçi, (Udided modelinin hazırlanmasında çok katkıları olduğu o zaman basında da yazıldı.) (1. koalisyonda). Ama Cumhuriyet Gazetesi'nde bir yazı yazdı ki... Daha doğrusu yazının bir cümlesinde, bütçe açıklarından bahsetti ve sonunda "toplumun en fazla gelir elde eden kesimlerinden bu dönemde ek bir fedakarlık beklenebilir" dedi ve bu onun sonu oldu. Amerika'ya nasıl geri döndüğünü bilemedi. Yani bu konuda müt-hiş hassaslar.

Son günlerde adı geçen bir isim var Talwist diye. Dünya Bankası Başkan Yardımcısı. Gazetelere yansıdığı kadar, onun önerileri doğrultusunda hükümet adımlar atıyor. O da çok genel rakamları söylemeyi seven birisi. Örneğin 5 tane KİT özelleşmelidir diyor. Bakıyoruz 5 tane KİT, en büyük 5 KİT anlamında. Oturmuşlar, yarığında mal kaçırır gibi önce en büyüklü bir yapalım. Ufaklar da

kalsa olur gibi bir izlenim yaratılıyor.

Kârda ya da zararda olmaları gibi bir kriter de yok. Çünkü bakıyoruz 2'si kârda 3'ü zararda. Tek ortak özellikleri en büyük ve en stratejik KİT olmaları.

Ben de bir zamanlar ekonomi bürokrasisinde çalıştım. O dönemler Talwits Türkiye'ye bir ziyaret yaptı ve gazetelere şu yansıdı; "Bize Ankara-Adana demiryolu hattında çalışan 12 bin işçiyi atacak cesarete yönetici lazım."

Bu zihniyetin en güzel örneğini bizde Kamu Ortaklığı İdaresi "KOL", dünyada da Avrupa Yeniden İmar ve Kalkınma Bankası örneğinde gördük. Bu kuruluşun işlevi Doğu Avrupa ekonomilerini serbest piyasa ekonomisine geçiştirip düzleşme çıkarmaktır. Londra'nın en lüks iş merkezinde genel merkez kuruldu. 600 kişi istihdam edildi. Ve vardıkları nokta şu;

1. yılın sonunda 101 milyon paundluk Doğu Avrupa ülkelerine kredi verilmiş. Personel giderlerinin toplamı 134 milyon paund. Bu da gazetelere yansıdı. Ve dünyanın en yüksek para alan bürokrasisi. Ve bunların da Doğu Avrupa'ya önerdikleri bürokrasiyi kaldırın, bütçe disiplini getirir gibi şeyler.

Buna benzer örnek, Türkiye'de Kamu Ortaklığı İdaresi'dir. KOL Başkanı Üstün Sarlar, ayrılırken 1.5 yıllık bir rapor hazırlamış. Orada da övünüyor. KOL personeli 136'dan 202'ye çıkartılmıştır diye. Oysa KİT'lere ilk yaklaşım, mevcut istihdam sayısının azaltılmasıdır. Herhangi bir kuruluşu değerlendirebilmek için, (özelleştirilmenin gerekli ve doğru olduğunu varsayalım) bu işi yapabilecek olan insanın o kurumu tanıması lazımdır.

Kamu sektörü için de özel sektör için de şirket kültürü denen birşey oluşmuştur. Her şirketin çalışanlarının geçmişten gelen bir ilişkiler ağı vardır. Bunu üretim tarzı ile de çok sıkı ilişkileri vardır. Liman işletmeleri ile demiryollarında çalışan kişiler arasında farklılıklar olacağını tahmin edebilirsiniz.

Bir işletmenin değeri, gelecekte yartacağı net gelirler belli bir oran üzerinden iskonto edilir ve net olarak saptılır. Net gelirin ne olabileceğini bulmak müthiş zor birşeydir. Benim uzmanlık alanım bu konu. Bana bile gel bir KİT'i değerlendirir deseler, elim ayağım dolarsın.

Şimdi bazı alıntılar var. Örneğin, "Özelleştirme kapsamına alınacak şirket yönetimleri tamamen profesyonel yöneticilerden oluşacaktır" diyor.

Profesyonel yönetici ne demektir? Amatör değil de profesyonel. Peki, şu anda KİT'lerde çalışanlar amatörcü mi bu işleri yapıyor?

Eğer uzmanlık alanı yönetim olan insanlar kastediliyorsa, uygulamalara baktığımızda genellikle bunun da olmadığı görülüyor. Siyasal bilgiler mezunları falan bu sistemde

özellikle istenmeyen bürokrasinin temsilcisi olarak görülüyorlar. Genellikle uzmanlık alanı olmayan kuruluşlara insanlar atanıyor.

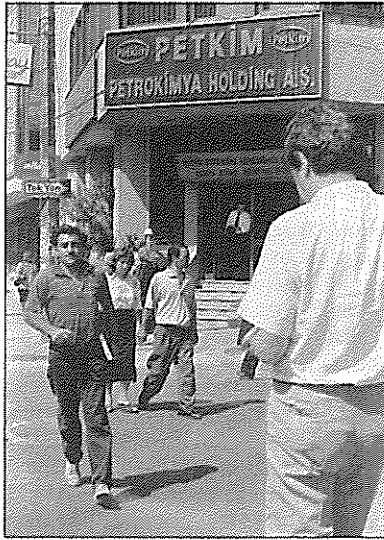
Sonuçta profesyonel yönetici yukarıda yaptığımız iyiler-kötüler ayırımındaki "iyiler" sınıfından, kendi içinde şifreli ve iyilerin temsilcisi bir insan olarak anlaşılıyor.

Bugün KOL'de görevli yöneticilerin özel sektörde deneyimli ve pazarlık tecrübesine sahip kişiler oldukları söyleniyor. Yapılan işle pazarlığın ne ilgisi var (!) anlayamıyoruz. Herhalde bir tüccarlık faaliyeti var gibi sonuç çıkıyor.

Nitekim KOL, bütün politikalarda "mütedbir bir tüccar" gibi hareket etmiştir. Yani tedbirli bir tüccar!

Açıklamak gerekirse, fazla girişken olmayan bulunduğu faaliyet alanına çıkmayan yönetimde de kimsese yetki delgele etmeyen bir insan tipi anlıyorum ben.

Fakat komik bir durumda var burada. Kamu kuruluşlarına özel, sektör tecrübesi olan insanları getirecek, KİT'lerde işten çıkarılanlar da girişimci yapılacaklar. Kasap,

Sektöründe tekel olan PETKİM, yabancıların iştahını kabartıyor.

manav, köftçüçük yapacaklar. Oysa tüccarlık da bir birikim işidir. Böyle bir insan bu işleri nasıl yapar? Hem ülke ekonomisine hem kendilerine zarar getirir bu.

Özelleştirilmede bir tutarlılık olmadığını görüyoruz. İlk koalisyonda TÖYÖK diye bir uygulama getirilecekti. Önce kurumlar özleştirilecek, kimisi faaliyetine öyle devam edecek kimisi özleştirilecekti. Şimdi bu politikadan hiçbir açıklama yapılmadan neden vazgeçildi?

Ama özelleştirme uygulamasının bir örneği var. Hepimiz biliyoruz AKTAŞ çok güzel bir örnek. Olabilecek bütün olumsuzlukları sergileyen bir örnek.

Önce makro ekonomi istikrara kavuşma-

dan özelleştirme yapılamaz denildi. Şimdi ise özelleştirme olmadan makro ekonomi istikrara kavuşamaz deniyor. Nedensellik ilişkisinin ne olduğu belli değil. Ama dünyada güzel bir örnek var Şili. İki bakımdan güzel bir örnek. birincisi makro istikrar sağlanmadan yapılan özelleştirmeye örnek olması, ikincisi (Türkiye'nin şu anda "dünya özelleştirme şampiyonluğuna" soyunduğu anlaşılıyor. Gazetelerden öğrendiğimize göre) bizden evvelki dünya şampiyonu Şili idi. İlhan Kesici'nin verdiği rakam 2000 yılına kadar 30-35 milyar dolarlık özelleştirme yapılacak. Yıllık yüzde 3.5-4'lere varıyor. Bu rakamlara dünyada ulaşabilen bir tek ülke Şili olmuştur. Şili milli hasılasının 3.3'ü kadar (1975'de) özelleştirme yapmış. 1975-83 döneminde yapılan özelleştirmeler, makro ekonomik istikrar da sağlanmadığı için ve satın alan kuruluşların çoğu da kredi ile aldıkları ve beklendiği şekilde verimli çalıştıramadıkları için 1983 yılında birçok iflaslar olmuş, özelleştirilen firmaların çoğu tekrar kamu yönetimine geçmiştir.

Özelleştirmenin yönetimde etkinlik sağlayacağı söyleniyor. Önce de söylendi. Mülkiyetin kamuda ya da özeldel olmasının verimliliğe etkisine ilişkin hiçbir kanıtlanmış araştırma yok. Verimlilik daha çok piyasanın rekabetçi mi tekelci mi olduğu ile ilgilidir.

Özelleştirmeyi savunular rekabetçi ortamda verimliliğin de artacağını söylüyorlar. Yine Bülent Gültekin'den alıntı yapıyorum. Gültekin, "önce özel sektörün özelleştirilmesi lazım" diyor. Özel sektör zaten Tekel veya oligopol konumunda. Ya da özel sektör oligopolle birlikte KİT'lerin tekelleri de kaldırılmalı. Öyle bir politikanın da olmadığını görüyoruz.

Fakat özelleştirilmesi düşünülen tekelin çoğunun doğal tekel olduğunu görüyoruz. Yani yapısı özelleştiğinde üretimi daha da düşebilecek işletmeler.

İkinci söylenen "sermaye piyasası disiplini getirir" diyor. İflas korkusuyla şirkette çalışanlar daha iyi çalışır ve yönetir diyor. Bu da geçerli bir sav değildir.

Türkiye'de büyük bir özel sektör işletmesinin iflas ettiğine zaten rastlamıyoruz. İflas ettiği zaman kurtarıyor.

Hisse sahibi olma yaygınlaşır diyor. Toplumda tasarrufları elinde bulunduran kesim zaten oldukça sınırlı bir kesim. Ucuz fiyatta düşük birimlerle satış yapıldığını düşünün. Bu sefer de alan kişiler bunu hemen elinden çıkarır. İngiltere buna bir örnek. Yani söyledikleri canlı riskli enerjik insan tipi ortaya çıkmaz. Fakat bunun bir faydası var. Özellikle orta sınıftan büyük bir oy desteği görürsünüz. Ama bunun ekonomi dengeleri ve KİT'lerin verimliliği açısından bir etkisi olmaz.

Sermaye piyasasının etkinlik sağladığı ülkeler ekonomilerini söylediği gibi çok da ileri götürüyorlar. Bunun örneği Amerika'dadır.

TDCİ neden zarar ediyor?

Atilla TÜRKÖZ
ASMAŞ Pazarlama Md.

Bilançoları İnceleyelim

1- Bunun için önce TDÇ'nin bilançolarını incelemek gerekiyor. Bilanço'lar TDÇ'nin 1986'da 11 milyar TL., 1987'de 16 milyar TL., 1988'de 98 TL. milyar kar ettiğini, 1989'da 288 milyar ile ilk kez zarar ettiğini 1990'da ise bu zararın 1.042 trilyon'a 1991'de ise 3.039 trilyon'a ulaştığını belirtiyor.

TDÇ yıllık raporlarına göre;

1989'daki 288 milyar zarar yılı; 235 milyar faiz, 327 milyar personel ücreti; (Faiz/Zarar oranı %81,6) 1990'daki 1,088 trilyon zarar yılında; 612 milyar faiz; 865 milyar personel ücreti (Faiz/Zarar oranı %56,9) 1991'deki 3,049 trilyon zarar yılında; 1,057 trilyon faiz; 2,177 trilyon personel ücreti (Faiz/Zarar oranı %34,7) olmuştur. Bu kadar yüksek faiz oranları hiçbir müessesede görülmemiştir. Bunun nedeni demir çeliğin cirosuna uygun miktarda ödenmiş sermayenin olmayışıdır.

Maliyetine Satış Yapıldı

2- 2.nci önemli bir husus demir çelik fiyatlarında 1989 ve 90 yıllarındaki artıştır. Demir Çelik Üreticileri Derneği verilerine göre (28 aralık 190 bülteni) uzun ürün (ø 12 çubuk kilogram fiyatları KDV dahil)

	Yılbaşı	Yılsonu	% değişim
1989'da			
(grev sonrası)	721	830	15
1990'da	830	1030	24

mertebelelerinde olmuştur. 1989'da dolar artış hızının %49, 1990'da %28; enflasyon hızının ise 1989'da %68; 1990'da %52,3; enerji fiyatları artış hızının 1989'da %69,2; 1990'da %56,5 olduğu gözönüne alınırsa 1989 ilk zararın kasıtlı olarak bugünlere yani özelleştirme politikalarına zemin hazırlamak amacıyla yapıldığı ortaya çıkar. Zira 1989'daki zam oranı Sn. Sencer İmer (TDÇ eski Genel Müdürü)'nin belirttiği gibi ortalama zam oranı %15 daha fazla olsaydı; 1989 yılı ve dolayısıyla 1990 yılı zararlı yıllar olmayacaktı. (Dünya Gazetesinin Sencer İmer ile yaptığı röportaj.)

O dönemde TDÇ'nin maliyetinin altında satış yapması özel sektör D.Ç. üreticilerinin en büyük şikayeti idi. Bu nedenle özel sektör rekabet için 1987-1992 arası az bir marjla veya başabaş üretim yapmakta ve bu durum piyasaya TDÇ fiyatı ile özel sektör fiyatı şeklinde iki fiyat doğmasına neden olmaktadır. Demir çeliğin 1989-1990 bilançolarını; sadece enflasyon oranında zam yapılması kabulünü dikkate

Birlikte düşünelim Birlikte tartışalım

"KİTLER ve ÖZELLEŞTİRME" konusunu işlediğimiz Ağustos 1993 Bülten sayımız okurlarımızdan büyük ilgi gördü. Toplumsal bir sorun haline gelen ve yönetim tarafından seçeneksiz dayatılan özelleştirme politikalarının doğuracağı sonuçlara dikkat çeken üyelerimiz tepkilerini dile getirirlerken, konuyu Bültenimizde geniş boyutları ile ele alma çabamızı da çok olumlu bulduklarını belirttiler.

Bu arada elimize ulaşan ve konuya ciddi ve duyarlı yaklaşımın ürünü olan bir mektubu Bültenimizde yayınlamak fırsatını da bulmuş olduk.

ASMAŞ Pazarlama Müdürü Atilla TÜRKÖZ'ün kaleme aldığı "DÇİ niçin zarar ediyor" başlıklı araştırma yazısı, "KIT"ler ve Özelleştirme" konusunda yapılan yanlışın ve gerçek dışı toplumsal bilgilenmenin boyutları hakkında gözardı edilemeyecek veriler içeriyor.

Bu mektupla birlikte tüm meslektaşlarımıza çağrımızı yineliyoruz. "KIT"ler ve Özelleştirme" hakkındaki görüş, öneri ve eleştirilerinizi bize iletin. Bülten sayfalığımızda yayınlatalım. Birlikte düşünüp birlikte tartışalım.

olarak bir an için değiştirilelim. 1989 yılında enflasyon oranında zam yapılması halinde; 821 milyar olan net satış geliri 1171 milyar

$$K = \frac{\text{Enflasyon oranı} : 1.64}{\text{Yapılan zam} : 1.15} = 1,42$$

236 milyar olan faiz ödemesi 165 milyar 288 milyar olan zarar 133 milyar kâr şekline dönüşecektir.

Aynı bakış açısı ile 1990 yılı değerlendirildiğinde:

$$K = \frac{\text{Enflasyon Oranı} : 1.52}{\text{Yapılan zam oranı} : 1.24} = 1.226$$

(*) "TDÇ'nin Özelleştirilmesi Senaryosu" yazısının son bölümünden seçilmiş paragraflar.

2.203 trilyon olan net satış geliri 2.700 trilyon'a, 605 milyar olan faiz ödemesi 494 trilyon'a, 1.042 milyar olan faiz ödemesi 564 trilyon'a düşecektir. Ancak bir önceki yılın 288 milyar zararı da bu 1990 rakamı içinde olduğundan ve o dönemin cari faiz

oranı yıllık %120 civarında olduğu dikkate alınırsa; (-ki Sayın Tansu Çiller bu faiz oranlarının %200'ler mertebesinde olduğunu söylüyordu) bu 565 milyar zarar; (288x%120+288) - 554 = 69 milyar kâr'a dönüşecektir.

Aynı bakış açısı 1991 için değerlendirildiğinde; bir önceki yıl olan 1990'dan gelen 1.042 trilyon zararla başlamak; ne olursa olsun başlangıçta %120 faiz oranıyla 2.3 trilyon'luk bir dönem sonu faiz ödemesi ile başlamak demektir. 1991 yılı için TDÇ'nin kapasite kullanım oranı %98 (ki bu bir rekordur ve Rusya, Cezayir, Bulgaristan vs. gibi benzer diğer tesislerde ulaşılamamış bir değerdir) olsa dahi zarar kaçınılmazdır.

Yanlış Yatırım

3- 3.ncü önemli nokta demir çelik ile ilgili yanlış yatırımlar ve politikalarıdır. Kimse 1987'de Türkiye'de 3 milyon ton uzun ürün fazlalığı varken Sivas'ta ark ocaklı Demir Çelik tesisi kurmanın ticari mantığını izah ede-

mez. Tabii bir nedeni vardır. Zamanın ikidarının Sivas'tan birkaç fazla Milletvekili çıkarma hırslıdır. Örneğin Sivas Demir Çeliğe gömülen para (ki bu tesis baştan fizibil olmadığı için zarar etmektedir.) 1988'de TDÇ'ye sermaye olarak verilseydi TDÇ'li yine zarar etmezdi. Sivas Demir Çelik Sivas'ta teknolojsi gereği ancak 800-900 kişilik bir istihdam yaratabilmiştir. 1984'de işletmeye açılan İsdemir Orta Profil Haddehanesinin kapasitesi 700.000 ton/yıldır. Tesisin bugünkü değeri 500 milyon doların üzerindedir. Bu tesis Türkiye'nin ve bilhassa Orta Doğu'nun profil ihtiyacını karşılamak üzere kurulmuştur. Türkiye'nin bugün bu tesiste üretilen profilden ihtiyacının; 50 bin ton olduğu zamanında görülemediği ve bu paralar ödenerek bu tesis kurulmuş ve bir hata yapılmıştır. Türkiye bugün demiryollarında kullanacağı rayları burada üretebilir. Ama bu raylar Güney Afrika'nın Iscor firmasından ve Brezilya'dan ithal edilmektedir. Buna mukabil bizim İSDEMİR Profil Haddehanesi tesisimizde ray yerine 100 \$/ton zararına haddeleme metoduyla hammadde kütük üretilmektedir.

İstihdamın Payı

4- Dördüncü önemli nokta bugünkü SİYASET anlayışıdır. Özellikle TDÇ'li yönetimi her Bakan ve Genel Müdür atamasında ekip değiştirmekte ve işin uzmanı olan kalifiye personel ya kadro yaratmak amacıyla istifa ettirilerek yada kızığa alınmaktadır. Kadrolar işi daha tam kavramaya fırsat bulamadan yenileri gelmektedir. Ayrıca her dönemde işin ehli olmayan kişilerin istihdam edilmesi ve bunların çalışmayarak üretimde olanların moral ve verimlerini etkilediği bir acı gerçektir. Bu olumsuz duruma rağmen İSDEMİR'de üretilen haddelenmiş çubuk'un maliyet yapısına baktığımızda direkt işçilik payı %13 iken (1987 rakamı) bu oran, (DPT-ÖİK özçel ihtisas komisyonu raporu syf. 25) ve World Steel Dynamic December 1984'e göre;

ABD'de % 34

Almanya'da % 31

Japonya'da % 17

olmaktadır. Bu oran İsdemir'de bugün %20'lerin altındadır. Buna mukabil İsdemir'in belli oranda ithal kömür ve cevherle çalışması zorunluluğu gibi bir teknolojik dezavantaj ve ülkedeki yüksek faiz oranları; bu ülkelerdekilerle kıyaslandığında daha yüksek maliyet girdileri yaratmaktadır.

5- İktidarın Dış siyasetinin, sektöre etkisi, örneğin en çok demir sattığımız Irak'a uygulanan ambargo sonucu bu pazar kaybedilmiştir.

TDÇ'nin tekrar 1989 öncesi karlı durumuna geçmesi için öneriler;

1) Özellikle dış pazar rekabeti için kaliteyi ve verimliliği artırıcı, maliyeti mini-

mize edici yatırımları TDÇ'li acilen yapmalıdır.

2) 2000 yılında 10 milyon ton olarak gözüken yassı mamul ihtiyacını karşılamak üzere TDÇ'li İsdemir'de bir yassı mamul dökmü makinasını maksimum yerli muhteva ile kurmak için; şu an bu yatırımı yapmakta olan ERDEMİR ile koordinasyon kurarak ivedi yatırıma başlamalıdır. İsdemir'in mevcut altyapısı buna yeterlidir.

3) Türkiye'nin demiryolu rayı ve geniş dalı profil talebinin; yurt içinden İsdemir Orta Profil Haddehanesinden karşılanması ivedi olarak gerçekleştirilmelidir. İnşaat sektöründe geniş dalı profil kullanımı teşvik edilerek, İsdemir orta profil haddehanesi çalıştırılmalıdır.

4) TDÇ'nin ilk zararının meydana geldiği 1989'da ortalama zam oranı o yılki enflasyon oranının üçte biridir. Dolayısı ile yeterli sermaye artırımı da yapılmadığından ilk zarar her yıl katlanarak bugüne gelmiştir. TDÇ'nin cevherden üretim yapması nedeni ile net katma değeri yüksek bir üretim yaptığı dikkate alınarak sermaye yapısı günün koşullarına göre düzenlenmeli ve kredi faizleri Uluslararası rakiplerinin seviyesine düşürülmelidir.

5) Doğu Bloku ülkelerinden yapılan kötü kalite uzun hadde mamulu ithalatı yasaklanmalıdır.

6) TDÇ'li politik bir müessese olmaktan çıkarılarak; her iktidar döneminde değiştirilmeyen kalıcı yönetici kadrolara sahip olmalıdır. Müesseselerde oy amacıyla kadro işkinliğinin olduğu yardımcı hizmetler ve tesisler bölümündeki kadrolar eğitilmeli; bunlar modernizasyonlar sonucu oluşacak yeni istihdam alanlarına; kadro eksikliği olan üretimle direkt ilgili esas işletmeler bölümüne kaydırılmalıdır.

7) TDÇ-ERDEMİR-Özel Sektör Koordinasyonu ile Türkiye'deki demir çelik teknolojsininin bir envanteri çıkarılarak; özellikle makina imalat sanayi ve diğer alanlarda yerli üretim teşvik edilerek cirolar artırılmalı ve mevcut teknolojik birikim geliştirilmelidir. Bu bakış açısı ile AR-GE faaliyetleri devletin özel teşviği ile geliştirilmelidir. TDÇ'deki Yönetici kadrolara ERDEMİR seviyesinde ücret ödenmelidir.

8) TDÇ'li ile TTK (Türkiye Taş Kömürü Kurumu)'nun birleştirilmesi gerçekleştirilmelidir.

9) Bu yatırımların ve tedbirlerin realizasyonu esnasında TDÇ'nin sermaye piyasasına girmesi için gerekli yapısal dönüşümlere şimdiden başlanmalı ve çalışanlar TDÇ'ye özel koşullarla ortak edilmelidir.

Sonuç:

TDÇ'nin özelleştirilmesi; devletin kamu finansı açığını azaltmayacak, üretimi arttırmayacak; buna mukabil çimento sektöründeki gibi yüksek kar marjları ile demir satıl-

masına neden olacağından; bu temel sektöre bağımlı diğer alt sektörleri olumsuz olarak etkileyecek ve ülkedeki aktiviteleri birkaç tekelin kararlarına bırakacaktır. Ayrıca özelleştirme direkt olarak TDÇ'li çalışanlarını mağdur edecek bir operasyon olacaktır. Halbuki yukarıda alınacak tedbirlerle özelleştirme yapılmadan TDÇ'li üretim maliyeti çok düşük seviyelere düşürülerek karlı bir tesise dönüştürülebilir. Bu suretle Türkiye'nin sanayileşmesinin geleceği ipotek altına alınmaz ve çalışanlar mağdur edilmez. Şu anki cari mamul satış fiyatları ve teşviklerle TDÇ'nin zarar etmesi mümkün değildir. Ama TDÇ'li zarar etmeye devam ediyor. Bunun nedeni 1989-1990 arasında yapılan hatalardır. Bu borç bir çığ gibi büyümeye devam etmektedir. Şimdi soruyoruz. Yukarıda zikredilen hatalar kimin hatalarıdır. TDÇ'li çalışanının mı? Siyasilerin mi? tabii ki siyasilerin hatalarıdır. TDÇ'li çalışanlarının bu kötü bilanço da ne gibi bir kusuru varsa özelleştirme meraklıları bunu açıklasınlar. Ama bunun sonucunda bu zararın bedelini özelleştirme ile beraber TDÇ'li çalışanı ve bütün Türkiye çekecektir.

Bu noktada Türkiye Demir Çelik sektörünün dünya ölçeğinde mevcut prestiji olayı daha cazip hale getirmektedir. Bugün Türkiye orijinli mamuller başta Güney Kore, Çin Halk Cumhuriyeti ve Körfez Ülkeleri olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde tercih edilen mamuller arasındadır. Bunda TDÇ'nin, ERDEMİR'in, özel sektörün ve tüm çalışanların payları büyüktür. Yaratılan bu durum önümüzdeki 5-10 yıllık periyotta büyük kazançlara gebe. Durum bu iken tamamen siyasilerin hataları sonucu oluşan ilk zararlar nedeniyle TDÇ'li bilançosu zarar vermektedir. Bugün 1 milyon ton kapasiteli bir entegre demir çelik tesisi; 350.000 m2 kapalı alan, 62.500 ton çelik konstrüksiyon, 412.000 m2 kaplama, 62.000 ton makina ve teçhizat, 46.000 ton refrakter, 13.000 ton boru, 610 adet pompa, 81 vinç ve 30,7 km. demiryolu inşaatı demektir ki bu da mühendislik, know-how hariç 1.5 milyar dolar'dır. İSDEMİR'in nominal kapasitesi 2.2 milyon ton olduğuna göre bu İSDEMİR için 3.3 milyar dolar'dır. Türkiye mali konumu itibari ile böyle bir entegre demir çelik tesisinin yenisini belki bir daha kuramayacaktır. Dolayısıyla TDÇ'nin özelleştirilmesi dönüşü olmayan bir yoldur.

Dünyada satılabilen hurda miktarı 32 milyon tondur ve Türkiye %25'e yakın tüketimiyle 2.nci büyük hurda alıcısıdır. İleride hurda fiyatlarının ani olarak artmayacağını kimse garanti edemez. Bu da hurdadan üretim yapan ark ocaklı tesislerin üretim yapamayacak duruma gelmesi demektir. Böyle bir risk her zaman vardır. Halbuki devlet Türkiye sanayisinin geleceğini bir takım uluslararası tröstlerin kararlarına bırakma tehlikesini beraberinde getirecek bir özelleştirme yerine; yukarıda zikredilen tedbirleri uygulayarak para kazanmalıdır.

Dört Aylık Çalışma Raporu

(Mayıs-Eylül 1993)

SUNUŞ:

Çalışma döneminin ikinci yılında Mayıs-Eylül ayları arasındaki ikinci dört aylık dönemde son dört aylık döneme ilişkin hazırlık ve merkezi düzeyde yürütülen çalışmalar ağırlık kazanmıştır.

Bu dönem, yaz iklimine karşın gerek ülke gerekse Odamız gündeminin hareketliliği nedeniyle çalışmaların yoğunluğu azalmamış, tersine son dört aylık çalışma dönemi hazırlık süreci nedeniyle artmıştır.

Bu dönemde, II. DYP-SHP koalisyonunun güvenoyu alarak 50. Hükümetin kurulmasıyla birlikte; KİT'lerin özelleştirilmesi, yüksek öğretimde sistem arayışları hızla gündeme girerken, kamu çalışanlarının Temmuz maaş artışlarının "taksite bağlanması" sürecinde sendikalaşma yeniden ağırlık kazanmıştır.

Ülkemizde demokratikleşme sürecinin derinleştirilmesinde ve tüm kurum ve kuruluşların çağdaş ve demokratik ülkelerdeki benzerlerinde olduğu gibi "temiz toplum" anlayışı ile yeniden yapılandırılması istemi kamuyonunda yükselmiştir.

50 hükümetin ilk günlerinden itibaren Güneydoğu bölgesinde kürt sorununun şiddete dayanan çözüm arayışlarının tırmandırılması ve Sivas'ta meydana gelen şeriat yanlısı güçlerin saldırıları ülkemizi yeniden kaos ortamına sürükleyebilecek niteliğe yükselmiş toplumumuzun demokrasi, insan hakları ve sanayileşmeden yana umutlarını zayıflatmıştır.

Özellikle son günlerde İSKİ'de patlayan yolsuzluk, rüşvet olayı, bugüne dek ANAP dönemine ait savcılıkta bekleyen 157 dosya ile birlikte tüm diğer yolsuzluk olaylarının sonuçlandırılmasını da gündeme getirmesi ve kamuoyunun "temiz toplum" beklentilerinin haklılığını ve ivediliğini ortaya çıkarmıştır.

Bu süreçte, tüm bu gelişmeler ışığında meslek odalarının, çağdaş, demokratik ve sanayileşmiş bir Türkiye hedefine ulaşmasında önemli bir yerinin olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Bu durum; "Ülke ve toplum sorunlarının meslek ve meslektaş sorunlarından ayrılmaz" bilinciyle hareket eden Odamızın toplumsal yapılaşmasındaki mekanizmaların işletilerek meslek odalarına yer verilmesi konusundaki istemimizin haklılığını ortaya koymaktadır.

Dört aylık çalışma dönemine ilişkin bu Raporda ve Şube Bültenimizde yer alan çeşitli konularda bunun örnekleri görülmektedir.

ÖRGÜTSEL YAPININ KURUMSALLAŞTIRILMASINA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

33. Oda Genel Kurul toplantısında alınan karar uyarınca yapılması planlanan "Tüzük ve Yönetmeliklerin günün koşullarına uygun yeniden düzenlenmesi"ne ilişkin Oda Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı: Şubemizin bu yöndeki çeşitli program önerilerine, Oda Danışma Kurulu Toplantılarında ikna sürecinin işletilmesi ve bu konudaki çalışmalarına karşın gerçekleşmemiştir.

Bu yönde Şube Koordinasyon Kurulu'muzun Mayıs toplantısı sonrası oluşturduğumuz komisyonun, Şube örgütümüzün Şube Çalışma Programı ilkeleri çerçevesindeki çalışmaları sonucunda hazırlanan "Yönetmelik ve Tüzük Değişiklik Önerileri" genel kurul takvimi planı ile birlikte Oda

Merkezine gönderilmiştir. Ancak bu konuda diğer Oda örgüt birimlerinde benzer çalışmaların yapılmaması nedeniyle Oda Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı gerçekleşmemiştir. Bu nedenle Oda çalışmalarında hergün pek çok sorunla karşılaşılmaktadır.

Benzer şekilde Nisan ayında yapılan son Oda Danışma Kurulunda toplantıya katılan Oda birimlerinin oybirliğiyle benimsenen, TMMOB yasası ve TMMOB yapısının yeniden düzenlenmesi konusu Oda Merkezince sunulan öneriler çerçevesinde hazırlanan Oda Görüşü TMMOB Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı nedeniyle ülke genelinde tartışma platformuna girememiştir.

ÇAĞDAŞ YÖNETİM ANLAYIŞIMIZ YENİ DÜZENLEMELERLE SÜRÜYOR

1993 yılı başında belirlediğimiz Stratejik Plan Hedeflerimizi %90 oranında gerçekleştirmiş bulunmaktayız. Şube Lokali oluşturulması ve egzoz gazı ölçümlerinin Odamızca yapılmasının sağlanması gerçekleştirilememiştir.

Şubemizin büro çalışmalarının yeniden düzenlenmesine ilişkin çalışmalar hızla sürmektedir. Muhasebe sisteminin bilgisayar desteğiyle güncelleştirilmesinin ardından tüm Oda teknik hizmetlerine ilişkin raporların yazımında bilgisayar desteği sağlanmıştır.

BASIN VE YAYINDA ARTAN ETKİNLİĞİMİZ

1 Mart 1993 tarihinden itibaren oluşturduğumuz Basın Yayın ve Halkla İlişkiler birimi çalışmalarında elde edilen başarılı sonuçlar bu konuda attığımız adımın doğruluğunu bir kez daha kanıtlamaktadır.

Yazılı ve sözlü basında Oda çalışmalarının yeralışındaki artış bunun iyi bir örneğini oluşturmaktadır.

Birimim Şube Bülten'imizin periyodunda sürekliliğin sağlanmasında, içeriğinin geliştirilmesinde önemli katkısı olmuştur.

Yine Oda etkinliklerinin broşür ve afişlerinin hazırlanmasında, kitap ve 94 AJANDA basım ve reklam toplama çalışmalarını yapmıştır.

İŞ GÜVENLİĞİ BİRİMİMİZ KURUMSALLAŞIYOR

1993 yılı başında oluşturduğumuz, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği çalışmalarını bölgesel düzeyde etkinliğini artırma çalışmalarını kalıcı hale dönüştürmek ve sürekli kılmak amacıyla kitap basımı çalışmaları başlatılmıştır.

Komisyon üyesi, üyemiz Mehmet Sefkati SÜMER tarafından hazırlanan "Oksi-Gaz Kesici Eğitimi" notları basım aşamasına gelmiştir.

İş Makinaları Operatör Yetiştirme Kursu notları hazırlık aşamasındadır.

Sanayi tipi Kazanların İşletilmesinde Yardımcı Personel Yetiştirme Kursunda yararlanmak amacıyla video kaset hazırlıkları son aşamasına glemiştir.

4-10 Mayıs İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Haftası etkinliklerine Valilik düzeyinde oluşturulan il komitesinde TMMOB'ne bağlı tek Oda birimi olarak yer alınmış ve Türk İş, İzmir Tabip Odası ve Çalışma Bakanlığı İş Güvenliği Grup Başkanlığıyla birlikte bölgesel alanda seminer düzenlenmiştir. Seminerlerde Oda adına uzman üyelerimiz konuşmacı olarak katılmışlardır.

Ayrıca İş Güvenliği birimince aynı hafta içerisinde "İş Güvenliği Mühendisliği" kavramının yerleştirilmesi doğrultusunda seminer düzenlenmiştir. Üyelerimiz sertifikalandırıldı.

miştir.

Bu dönemde; MKE, General Motor gibi büyük kuruluşlar dahil, periyodik kontrol konusunda yeni firmalarla protokol yapılmıştır.

KALİTE DANIŞMA MERKEZİ 1 YAŞINDA

1 Ağustos 1993 tarihinde birinci yılını dolduran ISO 9000 Kalite Danışma Merkezimizin çalışmaları bölgemizi aşmıştır.

Ankara'da Oda Merkezi adına üç kez seminer düzenlenmiş, 90'ı aşkın meslektaşımıza eğitim hizmeti götürülmüştür.

Merkezimizce üç kitap basım aşamasına getirilmiştir.

Bu dönemde üç firmaya verilmekte olan danışmanlık hizmeti sürdürülürken Olgun Çelik A.Ş. ile Danışmanlık ve Eğitim hizmet protokolü yapılmıştır.

Bu çalışmaların ülke düzeyinde yaygınlaştırılması için diğer oda birimleri düzeyinde girişimlerde bulunulmuştur.

YENİ MEZUNLARLA ODAMIZ GÜÇ KAZANIYOR

Temmuz ayında Dokuz Eylül Üniversitesi Makina ve Endüstri Mühendisliği Bölümlerinin mezuniyet törenlerine Şube Yönetim Kurulumuz katılarak ilk üç dereceye giren yeni mezunlara verilirken Şube binamızda bir de Hoş Geldin Kokteyli düzenlenmiştir.

bu dönem yeni mezunların iş bulmalarına yardımcı olunması konusunda daha etkin olmuştur.

ODA MERKEZ İLİŞKİLERİ

Bu dönem artan sorumluluğumuzun bilinciyle Oda Merkez çalışma programında yer alan bazı konular Şubemizde üslenilmiştir.

1987 yılından buyana Oda Merkezimizce basımı gerçekleştirilen Özel İş Ajandası basım organizasyon çalışmaları bu yıl Oda Başkanvekili Hakkı BAYRAKTAR'ın koordinatörlüğünde Şubemizde yürütülmektedir.

32.000 adet Ajandanın çağdaş bir formda yeniden düzenlenerek 1-10 Aralık 1993 tarihleri arasında ülke düzeyinde dağıtılması doğrultusunda çalışmalar 15 Haziran 1993 tarihinden buyana yoğun biçimde sürdürülmektedir.

1 Eylül 1993 tarihi itibarıyla 94 Ajandasına alınan 52 tam sayfa reklam miktarının %45'i Şubemizde sağlanmıştır.

TMMOB adına Odamızca düzenlenen 93 Sanayi Kongresi çalışmalarına Şubemiz kalite konusunda bir dizi çalışmayla katkıda bulunmaktadır.

Kongrenin organizasyonunun ön hazırlık çalışmalarında Şube deneyimini aktarmak amacıyla şube Teknik görevlisi Melih YALÇIN 1 hafta süreyle Oda merkezinde görevlendirilmiştir.

Oda Genel Sekreteri Suat Sezai GÜRÜ'yü de trafik kazasında yitirmemiz üzerine Şubemizde Oda adına "Trafikte Güvenlik ve Çağdaş Uygulamalar" konulu bir sempozyum düzenlenmesi çalışmaları başlatılmıştır. 26-28 Kasım 1993 tarihlerinde İzmir'de, ismet İnönü Kültür ve Sanat Merkezinde düzenlenecek Sempozyumun ulusal düzeyde gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda İstanbul, Ankara ve İzmir'de konuyla ilgili çeşitli kurum ve kuruluşların uzman ve yetkililerinin katılımıyla toplantılar düzenlenmiştir. Bu toplantılar sonucunda danışmanlar kurulu ve düzenleme kurulları oluşturulmuş ve ülke düzeyinde ilk çağrı yapılmıştır.

II. ULUSAL TESİSAT MÜHENDİSLİĞİ KONGRE VE SERGİSİNE İLK ADIM

İlki 15-17 Nisan 1993 tarihlerinde İzmir'de Şubemiz düzenleyiciliğinde başarıyla gerçekleştirilen I. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongre ve Sergisinin ardından yapılan bir dizi değerlendirme toplantıları sonrasında ikincisinin de 1995 yılında İzmir'de Şubemiz düzenleyiciliğinde gerçekleştirilmesi Oda Merkezince onanmıştır.

Bu doğrultuda 17 Ağustos 1993 tarihinde Şube Yönetim Kurulumuzca İzmir Ön Hazırlık Çalışma Grubu oluşturul-

rak çalışmalar başlatılmıştır. Ayrıca birinci baskısı tükenen Bildiriler Kitabının ikinci baskısı gerçekleştirilmiştir. Paneller bölümünün bant çözümleri bitmiş, basım aşamasına getirilmiştir.

SOSYAL VE KÜLTÜREL ETKİNLİKLER

Bu dönem Şube Yönetim Kurulumuzun öncülüğünü yaptığı S.S. Çağdaş Makina Mühendisleri Arsa ve Konut Yapı Kooperatifi'nin arsa araştırmaları sonucunda Urla'da Kocadağ etekleri Kızılderme Mevkiinde 70 dönümlük bir arazi Kooperatifce satın alınmıştır.

42 üyemizin ortak olduğu Kooperatifimiz 1. Olağan Genel Kurul toplantısını da gerçekleştirmiştir. Odamızın da bir ortaklık payı bulunmaktadır. Yönetim Kuruluna üyelerimiz Ali GÜNGÖR (Oda adına), S.ALİ ÖZTOK, Coşkun GENCERLER, Kamuran ÖZAYDIN, Cüneyt ÖZYAMAN getirilmiştir. Arazimizin imar izni alınmış olup planlama çalışmaları hızla sürmektedir.

Ayrıca yaz dönemi nedeniyle deniz gezisi düzenlenmiştir.

Şube Lokali oluşturma çalışmaları sürmektedir.

Şube Yönetim Kurulumuzun 1986-1988 çalışma dönemi başkanı ve TMMOB Yönetim Kurulu üyesi Haluk SİLAY'ı yitirmişimizin 6. yılında mezarı başında sizlerle birlikte anılmasının yanısıra, Bornova Belediyesince Osmangazi'de ayrılan ağaçlandırma alanına TMMOB Haluk SİLAY ormanının ağaç dikimi yapılmıştır.

Aynı günün akşamı Haluk SİLAY anısına Günümüz Türkiye'sinde Bilim ve Teknoloji Politikaları konulu panel düzenlenmiştir.

YAZ DÖNEMİNDE SEMİNER VE KURSLARIMIZ DEVAM ETTİ

Üyelerimizin mesleki eğitimlerine katkıda bulunmak üzere aşağıda belirtilen seminerler düzenlenmiştir.

Tarih	Konu	Konuşmacı/Yönetici
06-08.05.1993	İşçi Sağlığı ve İşgüvenliği Semineri	Özgen ÖNGEL
14-16.06.1993	Otomatik Kontrol ve Yangın Söndürme Semineri Kalite Tetkiki Semineri	SEPKİMTAŞ A.Ş.
14-18.06.1993	Talaşlı İmalat Mekanikliği ve Dinamiği CNC Tezgahlarının Dizaynı	Yard. Doç. Dr. Ali ŞEN
12-14.07.1993	CNC Tezgahtı ve CAD/CAM Sistem Seçimi	Prof. Dr. Yusuf ALTINTAŞ

Ayrıca çeşitli dönemlerde ücretli ve ücretsiz Bilgisayar Kursları düzenlenmiştir. Bu dönem İşmakinaları Operatör Yetiştirme kurslarında toplam 156 kişiye ve Kazancı Kursuna katılan 10 kişiye belge verilmiştir.

TEKNİK YAYIN DÜNYASINDA ŞUBEMİZİN KATKILARI ARTIYOR

Şube Yönetim Kurulumuzun üyelerine yaptığı bilgi ve deneyimlerimizin yayına dönüştürülmesine katkıda bulunacağı yönündeki çağrısına olumlu yanıtlar sürmesi bizleri sevindirmektedir.

Kitabın Adı	Yazarı	Açıklama
Teknik Resim ve Proje Okuma	Fadil TULUĞ	Oda adına Şubemizce basım çalışmaları sonuçlanmak üzere
Statik Çözümlü Problemleri	Seçil ERİM	Şube Yayını olarak basımı gerçekleştiri
Mekanizma Tekniği	Mustafa SABUNCU	Şube Yayını olarak basıma hazırlanıyor
Çarpışma Mekanikliği ve Trafik Kazalarının Rekonstrüksiyonu	Sefa KURALAY	Oda Yayını olarak Şubemizce basıma hazırlanıyor

2 Cisimlerin Dayanımı	Seçil ERİM	Şube yayını olarak hazırlanıyor.
Gaz Dinamiği	Fehmi AKDOĞAN	Şube Yayını olarak basımı planlandı
1. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi Bildiriler Kitabı	Macit TOKSOY Özhan DÖLEN Ali ÜNGÖR	Oda Yayılı olarak 2. baskısı gerçekleştirildi
Oksi-Gaz Kesici Eğitimi Notları	M.Sefkati SÜMER	Şube Yayını olarak basıma hazırlandı
İş Makinaları Operatörü Eğitim Notları	Murat BAŞER Turgay KÜÇÜKÇELEBİ Zeki ATEŞ Kazım UMDULAR M.Berkay ERIŞ	Şube Yayını olarak basıma hazırlanıyor
135 Nolu Oda Yayını Tesisat Mühendisliği Hizmetleri Mesleki Denetim ve Proje Hazırlama Esasları		Oda yayını olarak genişletilmiş 3. baskısı için Şubemizce çalışmalar başlatıldı
Borulama El Kitabı	Baki ERİNÇKAN	Oda Yayını olarak Şubemizce basımı planlanmaktadır
HVAC	Mustafa DEMİRCİ	1.cilt şube Yayını olarak basıma hazırlanıyor. 2. ve 3. cilt yazımı sürüyor
Mühendis Kimliğinin Analizi	Dr.Ünsal YETİM	Şube Yayını olarak basım aşamasındadır
Trafikte Güvenlik ve Çağdaş Uygulamalar Sempozyumu Bildiriler Kitabı		Oda adına Şubemizce basımı gerçekleştirilecektir
ISO 9000 Seminer Notları	Ali ŞEN	Şube yayını olarak basıldı
Sistem Analizi Seminer Notları	Ali ŞEN Esin KÜHEYLAN	Şube Yayını olarak basıldı
Makina Süreç Yeterlilik Kapasite İndeksleri	Ali ŞEN	Oda Yayını olarak basılması önerildi
Kalite Kontrolünde İstatiksel Teknikler	Ali ŞEN	Şube Yayını olarak basıldı

KOMİSYON ÇALIŞMALARI

Yaz döneminde üyelerimizin yıllık izin kullanmalarının gündeme gelmesiyle birlikte bazı komisyon çalışmalarına ara verilmiştir.

İş güvenliği, Bilgisayar, Bülten Yayın Komisyonu ise çalışmalarını sürdürmüştür.

YEREL YÖNETİMLERLE İLİŞKİLER

Şube Koordinasyon Kurulu'nun Mayıs toplantısında Aliağa'da kurulması planlanan Dört yıldız haddehanesinin çevreye olan etkisinin değerlendirilmesine yönelik öneriyle başlatılan çalışmalar sonucunda oluşturulan komisyonun raporu Çevre İl Müdürlüğü ve Aliağa Belediye Başkanlığına gönderilmiştir.

Aliağa Belediye Başkanlığı'nın istemi doğrultusunda Ege Metal A.Ş.'nin başvurusu üzerine Aliağa'da kurulması planlanan Ege Metal Çelikhanesinin projeleri çevresel önlemler açısından incelemeye alınarak komisyonumuzca hazırlanan rapor firmaya ve Aliağa Belediye Başkanlığı'na sunulmuştur.

Bu çalışmalar, Aliağa ağır sanayi bölgesi olarak anılan bölgede bundan sonra kurulacak fabrikalar çevresel önlemler açısından denetim altına alınması ve varolanların iyileştirilmesi için önemli bir adım oluşturmaktadır.

Bu ve benzeri çalışmaların diğer yerel yönetimlerce de benimsenmesi, sanayileşme sürecinde çevrenin gözardı

edilmemesini sağlayacaktır.

Asansör kontrol çalışmalarındaki ısrarlı çabalarımız sonucunda İzmir Valiliğince ilimize bağlı tüm ilçe belediyelerine asansör yönetmeliğine uyulması konusunda yazı gönderilmesi sağlanmıştır.

TMMOB İL KOORDİNASYON KURULU

TMMOB İl Koordinasyon Kurulu çalışmalarına etkin olarak katkı ve katılımı sürdürmekteyiz. Bu çerçevede, 2 Temmuz 1993'de 37 aydınımızın katıldığı Sivas olaylarının ardından gelişen demokratik platformda aktif olarak yer alınmıştır.

SÜRÜCÜ KURSU

Odamız adına Şubemizce yürütülen "Trafikte Güvenlik ve Çağdaş Uygulamalar Sempozyumu" sekreteryası Sürücü Kursu müdürü Niyazi OĞUZ tarafından yürütülmektedir.

Bu süreçte kamuoyuna ve üyelerimize yönelik olarak "Trafikte Sürekli Eğitim" programları ücretsiz olarak uygulamaya konulmuştur.

Bu çalışmalar; yaz dönemiyle birlikte artan trafik kazalarının azaltılmasına yönelik duyarlılığımızın somut adımları olarak yürüyor. Ayrıca bu dönemde Sürücü Kursumuzca ilk ve orta öğrenim öğrencilerine hazırlanan trafikte eğitim kitapçığı ücretsiz olarak dağıtılmıştır.

ÜYE ÖDENTİLERİ ODAMIZIN KALICI VE SÜREKLİ EK MADDİ KAYNAĞIDIR

Bilindiği üzere, bu hükümet de meslek odalarının etki alanını genişleterek işlevselliğinin artırılmasına yönelik herhangi bir adım atmamıştır.

Oysa odamızın üyemizin, sanayimizin ve toplumumuzun istemlerini en etkili ve hızlı biçimde karşılayabilmesi uzman kadro, teknik cihaz, bilgi ve deneyim birikimine sahip olmasına sıkıca bağlıdır.

Bu ise tüm kurum ve kuruluşlarda olduğu gibi maddi güç ile doğru orantılıdır.

Bugün Odamız etkinlikleriyle bu güce ulaşma yönünde çabalarını arttırarak sürdürmektedir.

Bu noktada üyelerimize çabalarımıza destek vermek yönünde önemli bir görev düşmektedir. Bu desteğin ilk adımı yıllık ödentinin zamanında ve düzenli olarak ödenmesiyle atılacaktır. Öncelikle siz koordinasyon kurulu üyelerimizi bu yönde örnek davranmaya, giderek işyerinizde/yıl sonunu beklemeden hemen, çevremizde bulunan üyelerimizi yönlendirmeye çağırıyoruz.

MALİ DURUM

1993 yılı Ağustos sonu itibarıyla Şubemizin gelir-gider karşılaştırmalı tablosu değerlendirildiğinde; bu dönemde Şubemize önemli bir gelir artışı sağladığı görülmektedir.

Bu artışta Tesisat kongresinin önemli bir payı vardır. Yine giderlerimizin çok yönlü olarak önemli ölçülerde azaltılmasının da katkısı bulunmaktadır.

Bu dönemde, fotokopi makinamızın modeli yenilenmiştir. Bir adet Laser Printer satın alınarak masaüstü yazılım konusunda önemli bir adım atılmış, dışa bağımlılık en aza indirgenmiştir.

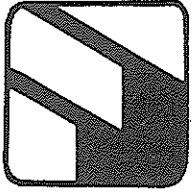
AUTOCAD R 12 kurslarında kullanılmak üzere iki adet 486 DX tabanlı Bilgisayar alınmıştır.

Eğitim merkezine iki adet Frigidaire Marka pencere tipi klima cihazı satın alınmıştır.

Toplam 3.5 ton tutarında çeşitli ölçülerde test ağırlığı alınmıştır.

Bugüne dek Oda Merkez çalışmalarına destek sağlamak üzere 106.524.000.- TL. (Haziran sonu itibarıyla) nakit aktarımı ve ISO 9000 Seminerinin Ankara'da düzenlenmesiyle yaklaşık 180 milyon TL, yine Oda adına 36 milyon TL yolluk ve 59 milyon TL telif ücreti ödenmiştir.

Ayrıca Odamızın 94 AJANDA'sının basım organizasyon çalışmalarının İzmir'de yürütülmesi nedeniyle basımının en uygun maddi ortamda gerçekleştirilmesi amacıyla kağıt alımı, basım ve cilt organizasyonu zamanda yapılarak %10 oranında maddi kazanç sağlanmıştır.

FIRAT PLASTİK

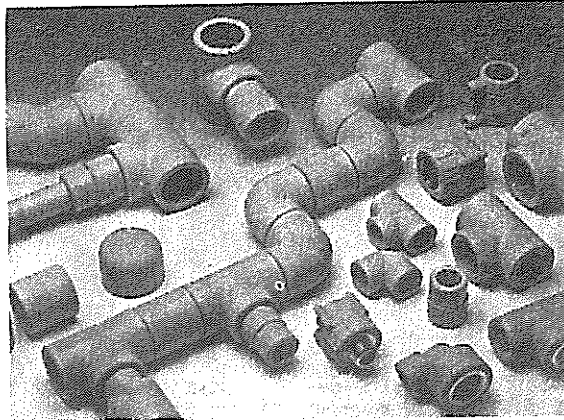
FIRAT THERM PP3 GRİ BORU

Fırat Plastik; Hollanda ve Avusturya teknolojisi ile üstün kaliteli Fırattherm Gri Boru'yu üretti.

FARKI MUTLAKA GÖRECEKSİNİZ...

FIRAT THERM PP3 GRİ BORULARININ DIN NÖRMLERİ :

- DIN 8078 Kimyasal maddelere dayanıklılık.
DIN 16961 İçyüzey kayganlığı
DIN 19560 Tüm sıcak su tesisatlarında kullanılması
DIN 4279 İç basınca dayanıklılık
DIN 16962 Kaynaklı bağlantı Normlarına uygundur.
- DVGW-Arbeitsblatt W 320: Plastik boruların içme suyu tesisatlarında kullanılması.
- DVGW-Arbeitsblatt W 321: Plastik boruların bina dışı temiz su tesisatlarında kullanılması.
- DVGW-Arbeitsblatt W 327: Plastik borularda basınç tabelası.

KULLANIM ALANLARI

- Tüm Binaların Temiz Su Tesisatlarında,
- Şehir içme suyu şebekelerinde,
- Gıda Kimya ve Her Çeşit Endüstride,
- Sera, Bahçe sulaması ve tarım işletmelerinde,
- Kalorifer, Hidrofor ve Şofben bağlantılarında,
- Asitli, Alkali, Tuzlu ve Yağlı ürünlerin nakil ve her türlü kullanımında.

ÖZELLİKLERİ

- Kireçlenme, yosunlanma, ve delinmeye karşı 50 yıl garantilidir.
- İzolasyona ihtiyacı yoktur.
- Ultraviyole ışınları kesinlikle geçirmez.

FIRAT THERM PP3 GRİ BORULARI İÇİN GEÇERLİ DVS TALİMAT LİSTESİ

BORU DIŞ ÇAP mm	KAYNAK DERİNLİĞİ mm	ISITMA SÜRESİ saniye	EKLEME SÜRESİ saniye	SOĞUTMA SÜRESİ dakika	DVS 2207
16	13	5			
20	14	5	4	2	
25	15	7			
32	16.5	8			El kaynak
40	18	12	6	4	makinası ile

NOT: Bu kaynak sisteminde sadece DVS'nin 2208 değerlerine uygun olan FIRAT THERM Kaynak Makinaları Kullanılmalıdır.

FIRAT THERM KALİTESİ TSEK BELGELİDİR.

ADRES: Adnan Menderes yolu Girişi No.664 Menderes- İZMİR Tel: 9/51/ 51 45 55 Fax: 9/51/ 51 23 42

Sıvılı düzlemsel güneş kolektörleri pratik bilgiler

Hüseyin GÜNERHAN
Makina Yük. Müh.
E.Ü.Güneş Enerjisi Enst.

- Güneş ışınları için geçirgen örtü genellikle kalınlığı 3 mm olan pencere camından, kurşunu az, özel üretilmiş camdan, polyeşter elyafılı geçirgen malzemeden veya güneş ışınlarına dayanıklı folilerden yapılabilir. Bu levhaların her iki yüzünün kenarlarına, kolektörün taşıyıcı ve izole edici gövdesi kasaya yerleştirilmeden önce yaklaşık 1 cm eninde lastik veya benzeri malzemeden şerit yapıştırılır. Kasa ve geçirgen örtü çerçevesi ve geçirgen örtü malzemelerinin sıcaklıkla genleşmeleri dikkate alınarak, geçirgen örtünün kasaya yerleştirilmesi ve sızdırmazlığı tasarımında dikkate alınacak noktalardır. Soğurucu levha ile geçirgen örtü arasında yaklaşık 2 ile 3 cm uzaklık bırakılmalıdır. Konveksiyonla ısı transferi kayıplarını önlemek amacıyla çift geçirgen örtü kullanılabilir.

- Kalınlığı yaklaşık 1 ile 1.5 mm arasında değişen soğurucu levhanın malzemesi çelik, bakır, alüminyum, DKP sac veya plastik malzeme olabilir. Soğurucu levhanın üzeri siyaha boyanabileceği gibi, seçici yüzey olarak üretilmesi daha uygundur. Soğurucu yüzeyle su boruları arasında çok iyi iletim sağlanmalıdır. Soğurucu levha ile su boruları arasındaki iletimin iyi olması, **all-bond tekniği**, panel radyatör tekniği ve **alüminyum ekstrüzyon tekniği** gibi tekniklerle sağlanabilir. Seçici yüzey kullanılmadığı durumlarda, soğurucu levha iyice temizlenmeli ve mat, ısıya dayanıklı siyah bir boya ile boyanmalıdır. Boya çok ince ve düzgün olmalıdır. Soğurucu levhanın kenarlarının kasa kenarlarına değmemesine, yani ısı köprüleri oluşturulmamasına dikkat edilmelidir. Kasaya konulacak yalıtım malzemesinin soğurucu levha tarafından ezilmemesi için **konstrüktif önlemler** alınmalıdır.

- Su dağıtım ve toplama boruları genellikle 1"lik ve bu ikisine kaynak ile bağlanan, araları yaklaşık 10 cm olan su taşıma boruları da 1/2"lik borulardan yapılmalıdır. Bu boruların kasa veya çerçeveye değmemeleri sağlanmalıdır. Su bağlantı yerleri, kaynak yerleri kontrol edilerek ileride su kaçaqları nedeni ile yalıtım malzemesinin ıslanması önlenmelidir.

- Kolektörlerde kullanılan en yaygın yalıtım malzemesi cam yünüdür. Bilindiği gibi cam yünü neme ve ıslaklığa karşı korunmazsa yalıtım yapma özelliğini yitirir. Tasarımda en çok dikkat edilecek konulardan biri budur. Cam yünü'nün ıslanmamasına dikkat edilmelidir. Cam yünü kalınlığı ılıman iklimlerde 5 cm, soğuk iklimlerde 10 cm'e kadar olabilir. Yerine göre, poliüretan veya styropor kullanılabilir.

- Düzlemsel kolektörlerde kasa malzemesi olarak genellikle kalınlığı yaklaşık 1 mm olan sac veya galvanizli sac kullanılmaktadır.

Alüminyum, plastik, polyeşter ve ağaçtan üretilen kasalar vardır. Kasanın en belirgin özelliklerinden biri mukavemetidir, ona göre boyutlandırılmalıdır. Taşıyıcı görevi, koruyucu görevi, ısı yalıtım görevi, güzel görünme görevi gibi görevlerin toplamını yerine getirmelidir. Bazı hallerde alüminyum kasalara galvaniz sac taban konmaktadır.

Bazı hallerde ise tamamen alüminyumdan üretilmiş kasalar kullanılmaktadır.

- Soğuk bölgelerde, kolektörlerde suyun donma tehlikesi mevcuttur. Bunu önlemek için kolektör devresindeki suyu boşaltmak en kolay ve en basit önlemdir. Başka bir önlem olarak pompalı kapalı sistem uygulanmalı ve antifrizli su dolaştırılmalıdır. Yine pompalı açık sistemde donma tehlikesinin olduğu günlerde sürekli olarak pompanın gece ve gündüz çalıştırılması sağlanmalıdır.

- Sistemin doldurulması ve boşaltılması sırasında, çeşitli yerlerinde hava kalarak sıkışması sorun yaratabilir. Buna engel olabilmek için, dikine konulmuş dirseklerden kaçınılmalı ve uygun yerlere hava alma muslukları konulmalıdır. Boru dağıtım ve kolektör yerleşim hattının su hareketi yönünde çok az bir eğimle yerleştirilmesi de sistemde hava oluşmasını önleyebilir.

- Kolektörün, havalandırılması için, yağmur sularının içine giremeyeceği yerlerine 2-3 mm'lik delikler açılmalıdır. Deliklerin bulunmaması durumunda geceleri içeri sızan hava veya mevcut su buharı camlarda yoğunlaşarak buğu oluşturabilir ve kolektörün verimsiz çalışmasına neden olabilir.

- Kolektörün tozlu ve rüzgarlı bölgelerde bulunması durumunda geçirgen örtünün (camın) kirlenmemesi ve kolektörün verimsiz çalışmaması için belirli aralıklarla kolektör camları temizlenmelidir.

- Kolektörün, içinde su yokken mümkün olduğu kadar güneş altında bırakılmamasına dikkat edilmelidir. Aksi takdirde özellikle cam kırılması ve boyaların kabarak dökülmesi sık rastlanan olaylardır.

- Kapalı tip genleşme depolu sistemler için, su ısıtıcısı, aşırı ısınma ve buhar oluşması tehlikesine karşı bir emniyet sübabı ile korunmalıdır.

- Genleşme yalnız kolektördeki akışkan da olmamaktadır, cam örtü ve kolektörleri depoya ve birbirine bağlayan borularda genleşmektedir. Eğer bunun için pay bırakılmamış ise, çift yönlü sıkıştırarak yine cam kırılmasına neden olabilecek eğimler olabilmektedir.

- Sıcaklık etkisi ile boyanın ve cam yünü

içinde bulunan fenol maddesinin buharlaşması ve cama içten etki ederek geçirgenliğini azaltması bir başka problemidir. Buna bir ölçüde engel olabilmek için plakayı boyadıktan ve cam yünü'nü de yerine göre kestikten sonra iki gün güneş altında bırakılması önerilebilir.

- Sistemin ömrünü kısaltan en önemli etkenlerden birisi de kireçlenmedir, buna açık sistemlerde engel olabilmek oldukça zordur. Ayrıca ısıtıcı devresinde farklı iki metal kullanıldığında bu elemanlar bir çeşit pil oluştururlar. Örneğin, bakır borulu kolektör galvaniz bağlantı borusu ile depoya bağlanmış ise, temas noktalarında zamanla aşınmalar olmaktadır. Hem buna, hem de boruların genleşme etkilerine engel olabilmek için kolektör giriş çıkışlarında kısa plastik hortumlar ile bağlantı yapılması önerilebilir. Plastik hortumların zamanla çürüyeceği gözönüne alınırsa bu amaç için "dürüt" adı ile bilinen malzeme önerilir.

- Depoyu paslanmaya karşı korumak için yapımı sırasında antipas boya ile boyanmalıdır. Bu aynı zamanda sistemdeki diğer parçalar içinde geçerlidir.

- Kolektör termik verimine kireçlenmenin etki ettiği ve bir iki sene gibi kısa bir sürede verimi düşürdüğü bilinmektedir. Kireçlenmeyi önlemek için "Silphos" kullanılabilir. Silphos denilen polyfosfatlar 60°C'ye kadar CaCO₃ çökmesini önlemektedir. Kolektörlerin soğuk su girişine polyfosfat tankı monte edilerek, su bunun üzerinden geçtikten sonra kolektöre verilebilir.

- Kolektörlerle elde edilen enerjinin, sıcak su kullanım dağıtım hatlarında kaybolmaması için bu dağıtım hatlarının çok iyi yalıtılmış olması gerekir.

- Güneşli sıcak su hazırlama sistemlerinin ülkemizde oldukça yayılmış olması ilgili standartların TSE tarafından hazırlanması sonucunu oluşturmuştur. TSE tarafından hazırlanan üretici ve kurucu firmalara yararlı olacak standartlar TS 3680, TS 3817, TS 4801 ve atfı yapılan standartlardır.

KAYNAK

GÜNERHAN, H., "İzmir İli için Güneşli Su Isıtıcılarının Bilgisayar Yardımıyla Projelendirilmesi", TMMOB, Makina Mühendisleri Odası, 1. Ulusal Termostat Mühendisliği Kongresi ve Sergisi Bildiriler Kitabı, Yayın No: 154/1, ISBN 975-395-077-2, sayfa: 165-203, İzmir, 15-17 Nisan 1993.

Geleceğin Türk Sinemasında Eleştirinin yeri

● Sinemamızın bilime, estetiğe, Auteur'lara, özgün senaryolara, duyarlı bir seyirci kitlesine ve bu seyirci kitlesiyle dolaylı yoldan iletişime geçen sinema eleştirmenine ihtiyacı vardır.

Dilek TUNALI

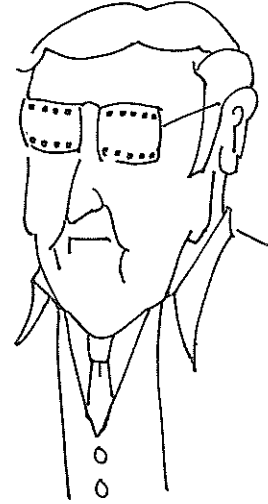
Büyülenmek; ilkçağlardan bu yana bilinçli ya da bilinçdışı tavırlarla gerçeği arayan insanlığın varoluşundaki diyalektik. Rasyonel yaklaşımlarla, irrasyonelin nötrleşmesi. Görünenin, izdüşümünü mağara duvarlarına aktarmak; dansla, ateşle, ezgiyle, gölgelerle büyülenmek. Antik Yunan'ın anfiteatr'larında izlenen tragedya ile coşmak. İlk teknik kırıldanmaların sonucu fotoğrafla kanıtlanmak; geçmiş ve geleceğin ortasında, bir "Hakikat" gibi duran, zaman'a direnen fotoğraflarla büyülenmek. Gerçeğin ikinci versiyonunu yaratan bu sihirli aletin geliştirilmesiyle, gerçek zaman'a aykırı, ağır ağır devinen bir gerçekliğin karşısında büyülenmek. Başlangıcından bu yana sanatların dönüşümüyle ortaya çıkan bir sanat: Sinema. İllüzyon aracılığıyla gerçek'ten daha gerçek bir simülasyon, bu çelişkili yapısıyla insanoğlunu teknolojik gelişimin dolaylı araçlarıyla büyülemeye devam ediyor. Mağaraya çizilen ilk resimden bu yana, gerçekleşen büyümlü bir arınma, çağımızda yeni bir anlam kazanıyor: Sinematografik Katharsis.

19. yy.dan, 21. yy.'in eşiğine, değişerek, dönüşerek gelmiş olan 7. sanat, başlangıçta, teatral etkiler taşıyıp, gerçeğin saf yansıtıcısı durumundayken, bugün ciddi boyutlarda araştırılan, incelenen, kuramlar oluşturulan bir sanat dalı haline gelmiştir. Çünkü sinema yaşamdır; ister belge, ister dram niteliğinde olsun. Çünkü sinema, tarih'tir, felsefe'dir, şiir'dir, edebiyattır.

Ele aldığı düşsel ve fantastik konuların dışavurumuyla yüzyıllardır zihinleri süsleyen, edebi ve felsefi metinlerde kalmış "ütopyanın, geçici ve anlık fiksiyonudur. Yaşam'la ilgili her ayrıntı sinema ile sağlanır. Çünkü "yaşamın içindeki çeşitli olasılıkları tanıyabilmek, sinema ile mümkündür."

Yaşamın olasılıklarını; Aydınlıkçı dönemden bu yana hümanist, rasyonalist ve romantik kavramları tarih bilinciyle sentezleyerek değerlendiren Batı, sonuçta kendi özgün dilini, edebiyatını bulmuş, bugünkü klasik değerlere ulaşmıştır. Çünkü Batı, Fransız Devrimi'nden bu yana, "kendi içine dönmeyi başararak, belki o dönemlerde bilinçsizce uyguladığı psikanalizle, kendine ve insanlara daha farklı gözle bakmayı, karakterleri ayrıştırmayı, toplumsal koşulları; daha ileriki aşamalarda da bu koşulların yanısıra, birey'in psikolojik etkilenmelerini sentezleyerek ortaya canlı, elle tutulur, hissedilir tipler çıkarılmıştır. Bunda, doğal olarak Yunan felsefesi doğrultusunda gelişen, insanı ve yaşamın anlamını sorgulayan Batı felsefesinin, sanat akımlarının ve Hristiyanlığın "günah çıkartma" eylemi sırasındaki mistik, insanı kendi içine yönelten duyarlılığın da payı büyüktür.

Sanatın; birey ve toplumlarda yarattığı dönüşüm ne denli geçerli ve gerekliyse; çağdaş toplum için de sinema bir gerekliliktir. Çünkü estetik bir yaşam gerçekliğinin yansıma-

Karikatür : MEHMET OĞUZ GÜREL

sını sunar. Yani "Yaşamın esteteze edilmesi"ni.

Bugün sinema salonları; iletişim araçlarının yapaylığına, amacından sapmış, herşeyi tüketen kitch'leştiren ve toplumlara, insanlara, abartılı, gösterişli fakat içleri boş birer balona dönüştüren; ardarda, bitmek bilmeyen TV programlarına ve bu dizilerin, filmlerin aralarına rastgele serpiştirilmiş reklam yığınlarına, zaman'ın kaybolduğu, unutulduğu ya da iki katına çıkarıldığı bu çetrefil çağdaş yaşam dünyasına alternatif getirebilecek, ortak bir paylaşımın yaşandığı kutsal ve büyümlü mekanlar görünümünde olmalıdır.

Günümüzde, sinema'nın ayakta kalabilmesi, yaşanılması, hissedilmesi her sanat dalında olduğu gibi, etki ve tepki tavırlarıyla bir bütünlüğe kavuşacaktır. Bu tavır da eleştiridir. Bir sanat eseri olumlu ya da olumsuz yorum spekülasyonu yaşıyorsa eğer, sağlıklı bir değerlendirme kapsamındadır. Çünkü eleştiri, uygar bir tavidir. Çağın sanatı olarak kabul edilen sinema için de, bugün en çok gerekli olan şey eleştiri ve eleştirmendir. Bugün Batı, tarih bilinci, yaşam deneyimi, edebi ve felsefi duyarlılıktan yola çıkarak bu sorunu çözmüş sayılır. Yakın bir geçmiş'e sahip olan Türk Sineması için de aynı şey geçerli midir?

Bu konuya pek iyimser bir yaklaşım getiremiyorum. Fakat, kötümser olmayı gerektiren bir umut payı da çıkarmaya çalışacağım. Çünkü, sinemanın anlamını, amacını, işlevini bilmeden yapılan ilk filmler, Türk sinemasını uzun yıllar sekteye uğrattıysa da, toplumumuzun gelişimini, tarihini gözönüne alarak, yapılan bu ilk girişimlere iyi niyetli çabalar şekliyle yaklaşmak gerekir. Türkiye'de, sinemanın ilk başlatıcısı sayılan ve bu anlamda araştırmalar yapan, tiyatro kökenli Muhsin Ertuğrul bugün, Türk Sinemasını uzun yıllar silkinmediği bir teatrallığın koynuna attığından dolayı olumsuz eleştirilerin hedef kişisi olmuştur. Fakat ne mutlu ki; bilime inanan, uygar ve o günkü Türkiye koşullarında belki de sıradışı sayılabilecek bir sanat adamı bu eylemi gerçekleştirmiştir. Muhsin Ertuğrul'un şu sözleri buna kanıt oluşturmaktadır: "Dünyada bir tek din vardır, o da 'Bilgi'. Bu bilgiye erişmek için çalışmak en büyük sevap ve ibadettir. Dünyada bir tek mukaddes şey vardır, o da öğreten 'Kitap'. İnsanların bir tane silahı olmalıdır, o da 'Kalem'..." Evet, zihniyetler değişmedikçe, bilimsel yenilikler kabul edilmedikçe, sanatın değeri ve önemi anlaşılmadıkça; ne bir yönetmen film yönetebilir, ne ka-

meraman kamerasıyla özgün perspektifini yakalayabilir, ne senarist yaşamın küçük anlarının yoğunluğunu sinema diline uygulayabilir, ne de sinema bilinciyle yoğurulmuş, bilimsel ve yönetsel bir üsluba sahip olması gereken film eleştirmeni, sinema yapıtı hakkında yorum getirebilir.

Sinemamızın; bilime, estetiğe, Auteur'lara, özgün senaryolara, duyarlı bir seyirci kitlelerine ve bu seyirci kitleleriyle dolaylı yoldan iletişime geçen sinema eleştirmenine ihtiyacı vardır.

Türkiye'nin sosyo-politik ve coğrafik konumu nedeniyle; ne tam anlamıyla doğu ne de tam anlamıyla batı olabiliyoruz. Biz; doğu ve batı kültürünün bir senteziyiz. Her ne kadar iki kültür arasında "bocalayan" bir toplum olarak tanınıyorsak da; herşeyden önce kendimiz olmak zorundayız. Kendi değerlerimize, tarihimize, geleneğimize ve toplumsal yapımıza fanatik değil ama çağdaş gözlerle bakarak "hal"e yön vermemiz gerekmektedir. Ulusal'dan, evrensel'e ulaşmanın küçük ayrıntısı burada yatar. T.S. Eliot'un deyimleriyle; "Hal geçmişe yön verir, geçmiş çağın bilinciyle yoğurulur. Evrensel çapta zeka, bu zekayı herşeye uygulamaktır."

Böylece bir zamanlar sinema salonlarını dolduran seyirci tekrar ka-

zanılabilir. Fakat, Türk Sineması'nın profesyonel bir sinema kadrosuna olduğu kadar, profesyonel seyirciye de ihtiyacı vardır. Seyirci, açık okuduğu kitap gibi, hangi filmi neden izlediğinin de bilincinde olmalıdır. Tıpkı bir sinemacı gibi; tarihsel, felsefi, estetik ve sanatsal duyarlılıklara sahip olması gerekmektedir. Seyirci, seçici olmak durumundadır, bu seçiciliği ona sağlayacak güdü ise sinema eleştirmeniyle kuracağı dolaylı aynı zamanda organik bir bağ olacaktır. İşte o zaman, film seyretmek bir "erdem" haline gelecektir.

Günümüz Türkiye'sinde, sinema salonları (festivaller hariç) görüntü, hız ve mekanik bombardımanına uğrayan Amerikan filmleriyle seyirci peşine düşmüştür. Bu sadece bir tuzak'tır. Seyirci, içselliğin, düşünce'nin yerine hızın, mekaniğin, elektronun ve yapaylığın peşinden sürüklenmektedir. İnsani değerlerin yitimi ve dejenere, özenti değerlerle hareket eden bir toplum haline geliyoruz. Festivalere ilgi gösteren ve sinema okulu öğrencileri gibi küçük bir topluluğun dışında, Passolini, Godard, Krusowa'yı tanıyan ve filmlerin irdelleyebilen çok az. Amerikan filmleri büyük çaplı bir basın ve reklam aracılığıyla henüz vizyona girmeden olağanüstü bir popülerlik sağlamayı yıllardır kendine iş bilmiştir. Fakat, unutulmaması gereken şey de "popülerliğin, standart beğenilerin göstergesi" olduğudur.

Hızla değişen dünyada sinema önemli bir belirleyici, çağın bir aynasıdır. Eleştirmen de bu değişimde yerini almak durumundadır. Çünkü, her eleştiri, filmin bir açılımıdır ve bu açılımda, dünya politikasındaki hızlı yorum farklılıkları da etkendir. Seyirci kitlelerini yönlendirecek olan şey sinema yazılarıdır. Çünkü sinematografik gerçeklik eleştirilirken, dolayısıyla yaşamın ölçüklüğü de eleştirilmektedir.

Sinemamızın, kurumlaşmaya, genç yeteneklere, bilinçli dimağlara, tekniği salt gösteri unsuru olarak kullanmaya yaratıcı girişimlere ihtiyacı olduğu ölçüde eleştirel bir kimlik kazanmasına da ihtiyacı vardır.

T.S. Eliot, bunu çok güzel bir biçimde ifade eder: "Eğer yaratma etkinliğinde büyük ölçüde eleştiri varsa, eleştiri de büyük ölçüde yaratıcı etkinlik değil midir?"

ÜYELERİMİZE İNDİRİMLİ BİLGİSAYAR SATIŞI

Model	Özellik	Adet	Piyasa son vadeli kullanıcı fiyatı	MMU Üyesine İndirilmiş Fiyat
Concord 386 SX-33	80386 SX-30 Mhz 1 MB Ram-40 MB 14 VGA Mono Monitör-1.44 FDD	1	819 \$	737 \$
Concord 386 SX/40	80386-45 Mhz 1 MB Ram-40 MB 14 VGA Mono Monitör-1.44 FDD	1	825 \$	743 \$
Concord 386 DX/40	80386 SX-40 Mhz-2 MB Ram-40 MB 14 VGA Mono Monitör-1.44 FDD	1	1003 \$	903 \$
Concord 486 SX/25	80486 SX-25 Mhz-2 MB Ram-80 MB 14 VGA Mono Monitör-1.44 FDD	1	1240 \$	1116 \$
Concord 486 DX/33	80486 DX-33 Mhz-2 MB Ram-80 MB 14 VGA Mono Monitör-1.44 FDD	1	1574 \$	1417 \$
Concord 486 DX2/50	80486 SX-50 Mhz-2 MB Ram-80 MB 14 VGA Mono Monitör-1.44 FDD	1	1790 \$	1611 \$
Concord 486 DX/50	80486 DX-50 Mhz-2 MB Ram-80 MB 14 VGA Mono Monitör-1.44 FDD	1	1862 \$	1676 \$
Concord 486 DX/66	80486 DX-66 Mhz-2 MB Ram-80 MB 14 VGA Mono Monitör-1.44 FDD	1	2014 \$	1813 \$
Concord 486 DX 2-50	80486 DX-50 Mhz-2 MB Ram-80 MB 14 VGA Mono Monitör-1.44 FDD	1	2290 \$	2061 \$
14" Color Monitör farkı	(39)		218 \$	196 \$
1 MB Ram Artırımı			80 \$	72 \$
1 MB VGA Kartı			75 \$	68 \$

Sistem1 yıl garantilidir. Fiyatlara Mono VGA Ekran, Türkçe Klavye dahil, KDV hariçtir.

Ödeme: %20 peşin, geri kalan miktar dört eşit taksite bölünecektir. Döviz kuru T.C. Merkez Bankası Efektif satış kuru üzerinden hesaplanacaktır.

Başvuruların Şubemiz Eğitim Merkezinden Ni-yazi Oğuz'a yapılması gerekmektedir.

Adres: Atatürk Cad. no: 422 K. 3-4 Alsacak/İZMİR
TEL: 22 57 56 - 63 27 25

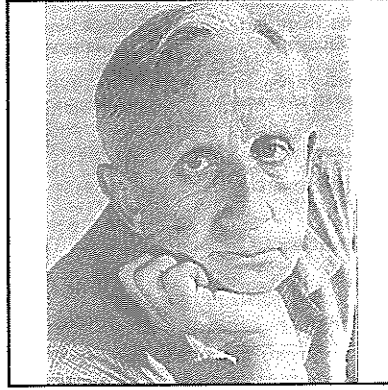
Macit Gökberk için

Doç. Dr. Taylan ALTUĞ
E.Ü. Ed. Fak. Felsefe Böl.
Öğretim Üyesi

Türkiye'de felsefe, kültür dünyasına bir bakıma Macit Gökberk'in Felsefe Tarihi kitabı ile kök salmıştır denebilir. 1960'lı yılları düşünüyorum da; o dönemde felsefeye yönelik her ilk ilgi doyumunu Bilgi Yayınları'nın adeta estetik bir özenle dizip bastığı o güzel kitabın sayfalarında arardı. Böylelikle felsefenin ilk defa hatırı sayılır ölçüde felsefe dışı bir bilinç ortamına açılışı gerçekleşiyordu. Bu kitabın bir başka önemli işlevi de felsefe sözcüğünü/kavramını demistifiye edebileceğimiz temelleri sağlamış olmasıdır. Felsefe kavramlarının Macit Bey'in Türkçesinde kazandığı çarpıcı apaçıklıktan güç alan bu felsefe tarihi metni, gerçek anlamda felsefe olan ile felsefe olmayan arasındaki ayrımı çizebileceğimiz ya da en azından bu ayrımın farkına varabileceğimiz tutamakları veriyordu. (O dönemde felsefe denildiğinde genelde felsefe olmayan biçimiyle Marksizm anlaşılıyordu.) Bu kitap bana göre, Türk dilinde felsefenin yeniden üretilebilirliğinin imkanlarını gösteren bir nişane'dir.

Uzmanca kotarılmış bu kitabın felsefe dışı çevrede gerçekleştirdiği entellektüalizme edici etki, Macit Bey'in bir felsefe öncüsü olarak kuşandığı değerlerle yakından ilişkilidir. O, logos'un ateşinden bir felsefecinin alması gereken payı fazlasıyla almıştır. Nitekim o daima bir yanıyla akli, öte yanıyla da dil bilincini felsefi etkinliklerinin temeline koymuş ve bunların birlik noktasından dünyaya bakmıştır ve hep hem akıl hem de söz olan logos'un içinden konuşmuştur.

Önce akıl uğrağını ele alalım. Macit bey açısından aklın en önemli tarihsel nesnelmesi Aydınlanma'dır. Kendisini vesayet altına sokmuş olan insanın bu vasesyle son verdiği çağ olan Aydınlanma, insan hayatına anlam veren ilkeyi öte dünyadan çekip almış ve insana ait olanı insana geri vermiştir. "Aydınlanma insanın yolunu kendi akıyla aydınlatması, kültürünü aklın ürünü olan bilgilerle kurup geliştirmesi demektir." Bir akıl varlığı olarak insan şimdi kendisini ağırlık merkezi kendisinde olan bir varlık olarak anlamaktadır. O artık kendi aklının yargıçlığından başka hiçbir yargı kurulu tanımayan, kendi yaşasını kendisi koyan özerk bir varlıktır. Macit Bey Aydınlanmayı "insanın düşünme ve değerlendirmede din ve geleneklere bağlı kalmaktan kurtulup kendi aklı, kendi görgüleri ile hayatını aydınlat-

Felsefe dünyası Macit hocasını geçtiğimiz ay yitirdi.

maya girişmesi" şeklinde tanımlar ve bu yönde Kant'ın "aklını kendin kullanmak cesaretini göster" şiarına bağlanır. Onun aydınlanmacı kimliğinde insana ve insanın özgürlüğüne olan sınırsız açıklığını görürüz. Hiçbir zaman doğmatik olmamış, eleştirel düşünüşlü aydın kiliğidir bu.

Aydınlanmacı pratiğin ön dayanakları insana inanma ve ilerleme düşünceleridir. Zaten Aydınlanma, akılcı kültür de geleceği biçimlendirecek bilinçlenmeden başka birşey değildir. Daha iyi bir gelecek istemek ve onun için davranmak da bir ahlak ödevidir. Bu da özgürlükten çıkan bir sonuçtur. Çünkü insan bu dünyada ödev ve yükümlülükleriyle tek başına, kendisinden başka hiçbir güce dayanmayan bir varlık olmakla özgürdür.

Macit Beyin gözünde Aydınlanma, yeni Türkiye'nin biçimlendirilmesinde kendisinden hareket edilecek en son, en yüksek ilkedir. Öyle ki o, Atatürkçülük dediğimiz düşüncelerin toplamının Aydınlanma felsefesinden başka birşey olmadığı kanısındadır. İşte Macit Bey'e göre ancak bu ilke doğrultusunda Türkiye, giderek bütün insanlığın malı olmak yolundaki Batı uygarlığı içindeki, endüstri uygarlığı ya da en uygun terimiyle kent uygarlığı içindeki yerini alabilir. Batı dünyasına açık bir Türkiye, insanlığın çağdaş ve evrensel değerlerine dönük bir Türkiye imgesi, "dünya"dan "insanın dünyası"nın anlayan bu kültür adamını iyimser evrenselciliğini yansıtmaktadır.

Dil bilinci uğrağına gelince; bu yönde hemen gözlemlenen olgu, Macit Beyin, gerek felsefe-içi gerek felsefe-dışı, dil sorunu her yerde ve her zaman öne çıkarması olmuştur. Dil-kültür bağıntısını temele koyan bir bilinç, Batı kültürünün bir ürünü olan fel-

sefenin ve felsefi düşünmenin Türk dilinde yeniden üretilebilmesinin yolunu açmak şeklinde pratiğe dökülmüş; giderek, yeni bir kültür çevresine (Batı) katılma sürecinde Türkçenin kendisine yeni bir biçim kazandırma çabasına doğru genişlemiştir.

Şimdi bu dil bilincinin gerisindeki teorik önermeleri kısaca hatırlatalım. Felsefenin ve kültürün yaratım ortamıdır dil. Macit Bey, dili kültürün bir görünüş biçimi olarak belirler. Kültür de zaten bir anlamlar sistemi, bir anlamlar dokusudur. Kültürün bir biçimi olmakla dil, bizim şekillendirdiğimiz bir şey değil; tam tersine bizi şekillendiren birşeydir. Dil kendisini benimseyene, önceden biçimlendirilmiş bir düşünme biçimi sunar; bizden önce bizim için başarılı bir düşünme dilde içkindir. Bu yüzden dili ne kadar derinliğine kavrar ve ona ne kadar egemen olursak; dilin üzerimizdeki egemenliği o kadar artar. İnsan dilin ruhu ile ne kadar kaynaşmışsa; onu yaratıcı biçimde kımıldatma gücü de kendisinde o kadar artmış olur. Her dilin kendine özgü bir dünya görüşü vardır. Ulusun özel ruh ve yaşama üslubu dilde tinsel bir biçim kazanır. Dil durağan bir yapı değildir, biçimi olduğu kültürün bütününü gibi; o da, geçmişten gelecek bugün üzerinden geleceğe sokulan bir oluşur.

İşte dil, bu yapısal özellikleriyle, farklı bir kültür çevresine, bu çevreyi kendinin kılmak suretiyle, girmenin biricik eyleyicisidir. Macit Beyin belirttiği gibi, Avrupa kültür çevresine katılmak, bu çevrenin "kültür değerleri sistemini ve bu sistemi taşıyan bir kültür tutumunu, bir kültür bilincini" kazanmakla mümkündür. Bunun yolu ise yaratıcı, şekil verici bir ulusal dilden geçer. Türkçenin bundan önceki birkaç yüzyılda yürümüş olduğu yoldan ayrılma yönündeki büyük kalkışımının nedeni budur. Türkçe anadiline dönerek değişmek suretiyle, yeni kültürün özümsemesindeki yaratıcı eyleyen rolünü üstlenebilir.

Macit Bey Osmanlıca ile felsefe yapılamayacağını düşünüyordu. O, dilimizi, doğru dan doğruya yaşayıp anladığımız değerlerden kurmaktan yanaydı. Türk dilinin üretken değişimine olan inancını şöyle belirtiyor: "Türk dili gerçek düşünceye, açık-seçikliğe daha çabuk ulaştırıyor. Türkiye'de felsefenin gelişmesinde dilde sözleşmenin son derece belirleyici bir işlevi olmuştur. Dilimizin mantıksal özellikleri, kavramlar Türkçeleştirildikten sonra daha iyi ortaya çıkıyor."

Macit Bey "değişen dünya, değişen dil" bağıntısını boşuna mı kurmuştu?

GECE YARISI SAYIKLAMALARI

M. K. S.

Bak kardeşim sen artık yalnızca beni dinle, yine de yaşamı ciddiye al... Köşeyi ne olursa olsun dönmek gibi bu yüce amaç için tüm yollar açık sana.... Bundan sonra ister bir liboş ol, isterse dini bütün bir muhafazakar ya da ne olursan ol da sakin bir daha sosyal demokrat falan olayım deme, gözünü seveyim... Sen bu işleri iyi bilmiyorsun daha, hep böyle ağzına yüzüne bulaştırıyorsun... Önce işi bil, sonra işe gitmeden de olur. Şimdi öyle değil mi yani, alan razı - veren razı onu herkes biliyor da, gören bile; "Helal olsun adama!" diyor, "Hiç olmazsa bu memleket için çalışıyor, bizim işimizi bitiriyor, yolumuzu yapıyor, barajımızı, yuvamızı yapıyor, nitelikli bu işler kolay mı?" diyor... Elbette bu adamın da köşe dönmeye hakkı yok mu, köşelerin bir kısmı da onun olsun, çok mu görelim?

Peki ya sen? Sen yok musun sen! Bir kez medya kesinlikle ağzının payını verecek, TV kuşu senin hırsızlığından girip, iktidarsızlığından çıkacak, cümle aleme rezil olacaksın, daha beter ol diyesim geliyor da - çünkü bunu yeterince hak ettin- yine de biraz olsun acıyorum sana..! Yok yok, bunlar timsah gözyaşları değil, haline bazen saahlara kadar gülüyorum da, gözlerimden yaşlar

geliyor, ne yapayım elimde değil ya... Bre ihtiyatsız adam! Madem bir halt işleyeceksin, yani gül gibi karından ayrılmam şart mı, metres müessesesi ne güne duruyor? Tamam iyi para vermişsin de, bunların ne yapacağı belli olmaz ki; hem telefonda falan ne demişsin öyle; yok "Seninle yatar-ken bile öbürünü düşünüyorum!" gibilerden... Kusura bakma ama, senin başına gelecek varmış...

Bak beni iyi dinle; elbette her siyasal partiye bağış yapılır da, bazılarında bağış yapmak pek akıllıca bir iş olmuyor değil mi, öğreniyorsun işte yavaş yavaş... Yani bu işin sonuçlarına da katlanacaksın o vakit! Sen kanalizasyon işleriyle uğraşırken; imanı bütün- adil düzen belediyelerinde kaçak inşaatlardan imar iznine kadar her icraatın sevimli partimize ya da vakfımıza bağış almadan gerçekleşmediğini biliyor muydun? İşler o derece düzenli ki, bağış yapmayan bilgisayar da işleniyor ve hiçbir işi yapılmıyor ya da yöre halkının plajına kanalizasyon akıtılıyor. Senin daha önemli işlerin vardı, haberin olmamıştır, işi bilmek o kadar önemli ki, bunun için belli gün ve saatlerde nerede olman gerektiğini söylemeyeceğim, onu da sen bul artık şeker kardeşim.

Yavaş yavaş işi anlamaya başlıyorsun; zamanında bir bakanlıkta işini atla koşturutan, yetkili - yetkisizlerle cami cami dolaşan bir müteahhidin hakkın rahmetine kavuştuğunda, cenazesinin sinagogdan kaldırıldığını biliyor muydun, peki..? Meğer adam Museviymiş, ama işini biliyormuş, bravo doğrusu, bence heykeli de dikilmeliydi..

Sana bir ders daha! Böyle durumlarda söyleyeceğin çok şey olabilir de; başkalarının "Rüşveti alan belli de, veren kim?" diye sormaları doğrusu çok ayıp oluyor. Sakın moralini bozma, yani soru sormanın da bir yolu yordamı var. Rüşveti kim vermişse vermiş; hele o pişmanlık yasası falan ne demek oluyor? O bir şeref madalyası yahu, sabahattan beri iş bitiriciliğin erdemlerini anlatıyoruz, davul mu çalıyoruz yoksa? Temiz toplum diye yaygara koparanlara da, önce kendi çevrelerinden başlamalarını önermeli; küçücük bir uyarıyla yetkenleri suya indirip, dergilerini piyasadan nasıl toplattıklarını unutmamışsındır, umarım...

Sonuç olarak sen ilahlara arada bir kurban edilmesi gereken bir fanisin kardeşim; eğer bir gün dışarı çıkarsan bana bir telefon et yeter, gerisini merak etme sen!

AĞAÇ YAŞKEN EĞİLİR KEMAL GÖKHAN GÜRSES

Kim, ne kadar, ne için, nasıl bir
©Kemal Gökhan Gürses '93
Temiz Toplum İstiyor?

O bir rüşvetvereri... Bir gazetamızın talebi üzerine göbek attı... "Bir defaya mahsus bütün rüşvetverenlerimiz affolunsun," diyor du söz konusu gazete... O da, "bir defa yetmez," diye tempo tuttu... TEMİZ TOPLUM İSTİYOR... Adı HABİB RÜŞVETİK... İthalatçı, müteahhit, iş adamı, rüşvetveren... Temiz toplum istiyor... Solcusu, kürdü, kılı, tüyü olmayan bir toplum! Bi de temizletmek istediği bi kaç kişi var... Onlar da seyredilse bu memleketin annesini tam olarak bilecek! "Beni rüşvet vermeye mecbur eden bu düzene yaz-zıklar olsun!" diyor iki kadeh atınca... Aynı düzene vergi ödemek de çok dokunuyor ona... Yok yere "Yüzsüz," e fıktı adı... Allah'tan af ve hasır-altı edildi de, yırttı... TEMİZ TOPLUM İSTİYOR... Santaj ve çıkar müesseseleri doğru işletilirse son derece "dendeli," bir toplum yaratılacağına inanıyor... O TEMİZ TOPLUM İSTİYOR... TERTEMİZ ...

